

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolutio lutheriana super propositione deci[m]a tertia: de potestate pape

Luther, Martin

Lipsiæ, 1519

VD16 L 5781

Decimaetertiae Conclvsionis, Gloria in excelsis deo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32449

Gloria in excel- sis deo.

PROPOSITIO ECCIANNA.

Romanam ecclesiam non fuisse superio-
rem aliis ecclesiis ante tēpora Syluestri,
negamus. Sed eum, qui sedem beatissimi
Petri habuit & fidem, successorem Petri
& vicariū Christi generalem, semper agnouimus.

PROPOSITIO LVThERIANA.

Romanam ecclesiam aliis ecclesiis fuisse
superiorem, probatur ex frigidissimis
decretis Rhomanorum pontificum, con-
tra quæ sunt, textus diuinæ scripturæ, hi-
storiæ approbatæ mille centumq; annorum, & des-
cretum Concilii Niceni, omniū sacratissimi.

De re fere cō-
uenit, non de
caussis & ori-
gine rei.

Lu, non ne-
gat rho, p, ef-
se, fuisse, fore
primū, cōtra
vetuli Ruffi
ni iuidiosam
delationem.

De diuis re-
bus, licet in
vtranc; par-
tem disputes,
nō de priatu
rho, pōtificis.

PRIMUM vides, lector, de re ipsa nos non admodū dissentire,
sed de causis & origine rei. nam, nec ego nego Rho, pōtificem, esse,
fuisse, fore primū, nec de hoc disputo, nec hoc quæritur sed, an pbat
ones valeant, quibus id asseritur. Mihi sane: qd fateor: maxime oim
displicet, qd in ecclesia aliquid assertum, studio adulationis vel men-
daciis pbat. quibus ecclesiam & fidem nostram aduersariis ludib-
rio exponamus. Non eget ecclesia Christi nostris mendaciis. Super
fidei petram stabilitur, Non abhorret discuti & inquiri. Inde factum
est, vt Rho, pōtificum adultores in hoc primatu, iam diu suspitio-
nem tyrannidis passi sint. dum velut malæ fidei possessores, nō per-
miserunt huius rei veritatem libere inquirere & disputare. qd tamē
in omnibus etiam diuinis rebus (modo primatum huic nō tangerēt)
libentissime permisissent.

OMITTO itaq; Eccianam propositionem. Primum, qd eam, vt
in, idiose & subdole positam, mihi non capere videor. nam sinevlla
caussa, hanc in publico mihi inuidiam mouit. cum hanc materiam in
nullo meorum dictorum, tractarim, sed ADVLATOR sua quæsi-

uit, etiã cum fratris sui pernicie. DEINDE, qđ homo suavis, vicari-
rium Christi & Petri successorem nõ asserit, nisi & fidem habeat. In
quo, aut insanit, aut multos pōtifices rhomanos negat vicarios Chri-
sti fuisse, & fore posse. vt quos fidem habuisse neliãamus. atq; qđ
omniũ intolerabilissimũ est rho, pōtificibus: sanctitate & pietate ne-
cessariis eos onerat, cum apud nos ratur sit, etiã eius vicariatus & pō-
tificatus, qui sine fide & sanctitate sit.

SED age, lubricam hanc angullam differam, & DVO in mea p-
positione faciam. PRIMO, adducam firmamenta, quibus primatus
iste stabiliri fideliter posse, mihi videatur. ita, vt per ipsa, etiã hæreticis
& schismaticis efficaciter resisti possit. DEINDE ostendam, qđ
nihil faciant decreta & probationes, quibus hucusq; nixi fuerũt, qui
eundem primatum statuerunt.

DE PRIORE PRIVS.

PRIMUM, quod me mouet rho, pōtificem esse aliis omnibus
iq; saltē nouerimus se pōtifices gerere: superiorē, est ipsa voluntas dei,
quã in ipso facto videmus. Neq; em̄ sine voluntate dei, in hanc mo-
narchiã vnq̄ venire potuisset rho, pōtifex. At voluntas dei, q̄ quo mō
nota fuerit, cū reuerētia suscipienda est. Ideoq; nõ licet temere rho,
pōtifici in suo primatu resistere. Hęc aut ratio tanta est, vt si etiam
nulla scriptura, nulla aliã causa esset, hæc tñ satis esset ad cōpescendã
temeritatem resistentiũ, & hac sola ratione gloriosissimus martyr
Cyprianus, per multas epistolas cōfidentissime gloriatur, cōtra oēs
Eporũ quorũcunq; aduersarios, sicut. iij. R. e. legimus, Qđ decē tri-
bus Israel discesserunt a Roboam filio Salomonis, & tñ quia volũ-
tate dei, sine autoritate factũ est, ratum apud deum fuit.

NAM, & apud theologos omnes, voluntas signi, quã vocant ope-
rationē dei, nõ minus quã alia signa voluntatis dei, vt præcepta, phi-
bita &c. metuēda est. IDEO nõ vıdeo, quō sint excusati a schismatis
reatu, qui huic voluntati cōtrauenientes, sese a rho, pōtificis autorita-
te subtrahunt. Ecce, hæc est vna p̄ma mihi insuperabilis ratio, quã
me subijci rho, pōtifici, & primatũ eius confiteri cogit.

SECUNDA, si iuxta p̄ceptũ Christi, cedere aduersario iubemur,
& qui angariarit nos mille passus, eundũ est cũ eo & aliis duob; mil-
lib; quãto magis, si rho pōtifex exegerit in suo principatu, cedendũ, si
ue id iuste, siue iniuste egerit. Nã, incōparabiliter minor res est, prin-
cipatus iste, quã vt vnitas & charitas & humilitas p̄pter ipsam per
nos dissoluatur. Ideo nõ dubito peccare eos, qui in dissensionē sese tra-
dunt, & spūs æternã vnitatē, p̄pter hanc tēporalē, terrenã excellētiã
fugiendã, dissoluũt. ferenda em̄ sunt oĩa, quã peccata non sunt.

TERTIA, qđ si p̄pter pctã nrã, nos deus voluerit p̄mere multis
principib; sicut in puerbiis dicit Salomō, Nũquid resistendũ est fla-
gello dei, p̄pter pctã (inquit) populi, multi principes eius. Proinde,
quã nrã nõ est dissimulare, irata ne an p̄pitia voluntate, deus nobis
cũq; principes dederit, hoc nostrũ est, voluntatē eius pio simpliciq; ti-
more suscipere. Quo mō, etiã si sub turca nos esse vellet, Turcã sub-
esse libentes deberemus,

Eccius rho,
pon, onerat
Luther? exo-
nerat.

Asserit rho,
pō, summũ
esse, sex ratio-
nibus, Prima

Volũtas sig-
ni metuēda.

Secunda.

Qui se vni-
tati spūs sub-
trahunt, pec-
cant.

Tertia.

Consiliũ dei
nõ desiniendũ

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Quarta.

QVARTA, Rho. xij. Apostolus dicit. Omnis anima potestati bus sublimioribus subdita sit, non enim est potestas, nisi a deo. Quae- cunque autem a deo sunt, ordinata sunt. Itaque, qui resistunt potestati, dei ordinationi resistunt, qui autem deo resistunt, ipsi damnationem sibi ac- quirunt. Hac certe omnium robustissima: quantum ego capio: causa, nos Rho, Pontifici subiecti sumus. in qua dare asserit, nullam potesta- tem nec esse quidem posse, nisi a deo. Cum autem Rho, pontificis pote- stas iam sit robustissime stabilita, ut videmus, certe non oportet dei ordinationem hanc impugnare. sed quanta gratia est, humiliter sustine- re, etiam si iniusta esset, & iudicium deo relinquere.

Quinta.

QVINTA, est beatus Petrus docens, ut subditi simus omni hu- manae creaturae, quia sic est voluntas dei. At humanae creaturam vo- cat magistratus, hominum arbitrio institutos, ut clarum est ex sequen- tibus. vbi dicit, siue regi tanquam procellenti, siue duobus, tanquam ab eo mis- sis. CVM autem & Rho, pontificis potestatem arbitremur, huma- no decreto statutam, & ordinante deo sic roboratam, SINE crimine non est, qui sese sua auctoritate subdixerit.

Sexta.

SEXTA, ad hoc facit vnus ille consensus omnium fidelium, qui hodie sub Rho, pontifice sunt. Nam, cum potestas illa sit res tempo- ralis & longe submittenda vnitati fidelium, non sine foedissimo crimi- ne esse poterit, si propter rem temporalem, hunc tot fidelium communem sensum despexerit: hoc est, Christum negauerit, & ecclesiam contemp- serit. An possibile est, Christum non esse inter tot ac tantos Christianos? Si autem Christus ibi est & Christiani, cum Christo & Christianis standum est in quacunque re, quae contra dei praecipuum non fuerit. Haec inquam ratio fortis est, & insolubilis. Et ex his possunt multae aliae formari. quin huc potest vniuersa scriptura duci, ut quae vbiq; charitatem, humilitatem, vnitatem spiritus, & timorem dei comen- det, non violandas esse, pro vlla re mundi, nedum pro vnus uno po- tificatu vel primatu: etiam, si solo iure humano esset institutus. Et haec ratio: ut mihi videor: longe melius stabiliretur Rho, pontificis mo- narchia, si voluntatem dei & consensum fidelium, non tantum subditi, sed & Rho-pontifices attendere & timere cogentur: quae, dum ve- lut iure diuino teneant, vi & terrore extorqueat, non, nisi odium sibi acci- dunt in subditis, & sese per securitatem in tyrannidem paulatim confortant.

DE POSTERIORE.

Quod probationes hucusque habitae nihil sint, tripliciter ostendam. PRIMO, scripturas adductas dissoluendo. SECVNDO, canonum seu decretalium inefficacem probationem. TERTIO, rationes robu- stissimas adducendo.

Ad primum. duae sunt auctoritates scripturae, quibus creditum est, stabiliri primatum Rho, ecclesiae.

Autoritates
scripturae, quibus primatus
R. p. probatur.

Primo, adducitur illa auctoritas Matth. xvi. Tu es Petrus & super haec petram aedificabo ecclesiam meam. Et, tibi dabo claves regni caelorum, &c. Ex hoc enim textu clamant, Petrum solum ac- cepisse claves, praeter ceteris Apostolis,

Sed quo J hæc nihil ad hoc faciunt, probo.

PRIMUM, quod ipsimet iuristæ primatû huius assertores, recedunt ab hoc sensu, & negant hoc verbo, Petro datam primatû, consequenter & Rho, pontifici. sicut glosa in c. considerandum dist. I. Et Panor. de elec. c. significasti, vnde dicunt, Nô hoc verbo, sed illo verbo, PASCE oues meas, Petro esse collatum p̄dicatû ecclesiæ. Si ergo ipsis iuristis licet negare tot textus expressos decretorû, & dissentire omnibus, quæ dist. xvij. xvij. xix. xxi. xxij. tam copiose & pertinaciter, ex hoc verbo Matth. statuuntur, Cur mihi nō liceat frigidissima decreta appellare theologo, cum ea negare & annihilare liceat iuristis? persequantur primû seipfos, maioris criminis reos. aut, si veniam merentur decretorû negatores & cassatores, sine peccato erit, qui inefficaces asserit, & frigiditas decretorû probationes. Neq; enim ego ea negavi, sicut illi. sed frigere tm̄ ad probandû dixi, sicut re vera frigent, nisi qd' ad locupletandû locum valent. exemplo eorum, quæ per vim dicuntur, & in alienâ sententiam trahuntur. Nihil ergo probatur hoc textu, a quo ipsimet discedunt. nihil istis decretis p̄batur, quæ ipsimet negant, neutrisq; cōfidunt. Et mouentur ad hoc factis forti ratione, quæ aduersarios reddat inuictos, scilicet hæc, quod Christus (vt etiã b. Hiero. eodem loco exponit) nō tradit Petro clauas, sed promittit dumtaxat, Ideo currendû esse ad locum, in quo tradit clauas. Et tunc inuenitur illud Iohannis vlt. qd' non ad Petrû, sed ad omnes dicit, ACCIPITE spiritû sanctum, quorû remiseritis peccata, &c. Ex quibus verbis liquet, non solum, quibus in Petro clauas promiserit, nempe toti ecclesiæ. Sed etiam, quid per clauas p̄missas intelligi velit, nempe, remissionem & retentionem peccatorum.

SECUNDO, qd' idem verbû Christi, male decreta aptant soli Petro & Rho, p̄dicatû. Nam apud sanctos patres, Christus hoc verbû dixisse ad ecclesiã & omnes Apostolos, in persona Petri asserit. Quorû primû est d. Hiero. qui hoc loco interpretatus verbû Petri, dicit. Petrus ex persona omnium Apostolorû cōfiteretur dicens, Tu es Christus filius dei viui. Et in hoc sequitur suum (vt solet) Origenem, qui idem eodem loco sentit.

CHRYSOSTOMVS aut, & si hunc locum totû in Petri laudem trahat, dicens eum caput & pastorem constitutû ecclesiæ futuræ, & toti orbi p̄positû, tamen & ipse vocat eum os Apostolorû, qd' vni cui respondit, dicens, Petrus omnium Apostolorû os, & vertex cōfortii totius, cum omnes interrogati essent, ipse solus respōdet. Ergo, nō ad solum Petrum iste locus pertinet, sed ad omnes, etiã si primus & princeps inter Apostolos ipse fuerit.

B. AVGV. ps. cvij. sicut quædam dicuntur, quæ, cum ad Apostolum Petrum proprie pertinere videantur, nec tamen habent illius sensum intellectû, nisi cum referuntur ad ecclesiã, cuius ille agnoscitur in figura gessisse personã, propter primatû, quæ in discipulis habuit, sicuti est, Tibi dabo clauas regni cœlorum, & si qua huiusmodi. Ita Iudas personam sustinet quodãmodo inimicorû Christi &c. Vides, qd' clauas, ecclesiæ, in persona Petri, datas asserit. Idem lib. i. de doct.

Primo, attoritates scripturæ soluit.

Inter iurist. cōsultos etiã nō conuenit de asserendo primatu.

Cur frigidissima appellari decreta.

Dabo clauas Nô tradit clauas, sed promittit, vt exponit Hiero.

Secundo, f. patres hoc verbû aptat non soli Petro & R. p. sed ecclesiæ & omnibus Aplis i persona Petri. Hieron. & Orige.

Vide quid dicat b. Augu. & in ho. vbi Christû ait. Aedifico te super me, non me super te &c.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Christ. c. xvij. has igitur clauis dedit ecclesie suae, vt quaecumq; solueret in terra, soluta essent & in caelis.

ET cur non nos ipsi potius textum & verba Christi cōsideramus, qui nos clarius per seipsum instruet?

Argumentū
ex ipso cōtextu
euāgelico.
B. Hiero.

DICIT itaq; venit Ihesus in partes Caesareae Philippi, & interrogauit discipulos suos, Quē dicunt hoīes esse filiū hoīs? & c. vbi significat b. Hiero, obseruat, aliter Chrm interrogasse de se, qm hoīm, aliter, qm Apłorū sentētia quesiuit, illos vocat hoīes, hos autē deos esse significat. Deinde, de hoīb; quārens, filiū hoīs se appellat, velut vago noīe. At ex apostolis quārens, me, inquit, certā & singularē personā monstrans, Atq; vbi de homibus quārit, nullus designatus discipulus respondet. Ad significadū, qd sine nomine sunt, qui indigna de filio dei sentiunt. Quibus adde & hoc, qd opiniones incōstantes sunt hoīm de Christo. At vbi apłos de se interrogat, ibi signatus vnus certus respondet, & cōstantem absoluit, & pronunciat fidei cōfessionem, vt veram Christi cognitionē, in vnitāte & firmitate cōfiteri, nō multorū opinionibus, velut arundinem agitari, doceret. Vides ergo adhuc nihil ad petrum proprie pertinere, nisi qd commune organum est, omnium Apostolorum.

Aliud argu-
mentum,

IAM illud vide, qd & a laicis obseruatū ipse didici (est etiam in laicis spūs Christi) verbū hoc Christi nō posse ad solum petrum dictum intelligi. quia Christus, nō solum petrū, sed omēs apłos requirit, dicens. Vos autē quē me esse dicitis? nō dixit. Tu petre, quē me esse dicitis? Nisi ergo per petrū oēs discipuli respōdissent, certe discipuli nō fuissent, nec magistrū audissent, nec satisfecissent interroganti, qd est impiū de apłis sentire. Relinquitur ergo, qd Christus respōsum petri acceptarit, nō pro solo petro, sed pro toto collegio apłorū & discipulorū. Alioquin, & alios q; denuo interrogasset. Ex quibus vltērius sequitur, qd sicut Christus personā respondentis petri pro omnibus acceptat, ita sequenter quoq; nō ad solū petrū, sed ad omnes, quorū persona petrus loquitur, dicat, Tu es Petrus, tibi dabo clauis &c. Alioquin, scriptura nō recte intelligitur, nisi pcedentia & sequētia recte cōferantur. Atq; vt hoc eo sit certius, non soli petro a Christo aliqd dictū esse, exponit seipsum Christū, cui loquatur, & cui tradat clauis, dicens. Beat⁹ es Simō Bariona, caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed pater meus, qui est in caelis. OBSECRŌ, quid hic potest cōtra vel fingi, quid apertius dici, quā qd petrus in hac persona nō est petrus, nō est caro, nec sanguis; sed est is, cui reuelat pater, oīno petrus extra hoīem ponitur, & iam nō est vlla persona per se, sed reuelantis patris auditor. Nō Simon Bariona, hęc respondet. nō caro & sanguis, sed reuelationis paternae auditor. Potest ne hic calūniator vllus verbū Christi ad petrum hoīem torquere? Quid ergo is qui auditor est paternae reuelationis, huic datur clauis, nō petro, nō filio Iohannis, nō carni & sanguini. qd si ita est, pronum iam sequitur, quod nulli priuato homini datae sunt clauis, sed soli ecclesiae, quia, de nullo priuato homine certi sumus, habeat nec ne, reuelat

Scriptura nō
sibi cōstat, ni
si sequētia cū
præcedētib;
cōferas.

Certū ar-
gumentū ex
verbis Chri.

tionem patris. Ecclesia aut ipsa est, de qua dubitari non licet. cum sit corpus Christi, vna caro, eodem spiritu viuens, quo Christus. Ipsa est petrus ille auditor reuelationis, & acceptor clauium. quia hic symbolū stat firmiter, Credo ecclesiam sanctā, cōmunionem sanctorū, Nō, vt nunc aliqui somniant, Credo ecclesiam sanctā, esse praelatū, vel aliud quod fingunt. Torus mundus confitetur sese credere ecclesiam sanctam Catholicam aliud nihil esse, quā cōmunionem sanctorū. vnde & antiquitus articulus ille, sanctorū cōmunionem, non orabatur, vt ex Ruifini symbolo exposito videre licet, sed glossa aliqua forte, ecclesiam sanctā Catholicam exposuit esse, Cōmunionem sanctorum. qd̄ successu temporis in textū relatū, nunc simul oratur. Sed o necessāriū & optabilissimū factum, propter eos, qui ecclesiā hodie quiduis vocant, quā cōmunionem sanctorum.

SEQ VITVR aut: Et super hanc petram ædificabo ecclesiam meā. Si per hanc petram intelligimus potestatem papæ, vide quid facimus. primū sequitur, qd̄ ecclesia primitiua Apostolorū non fuit ecclesia. quia petrus (vt solidis probem argumentis) anno decimo octa uo adhuc fuit Hierosolymis, necdum viderat rhomā, qd̄ ex paulo ad Galatas clarū fit: Qui scribit se, post conuersionem sui abiisse primū in Arabiam. deinde, post annos tres venisse Hierosolymā videre petrum. Ac postea, post quatuordecim annos ascendisse, & contulisse cum Iacobo, petro & Ioanne euangelium præputi. Q VIS aut ita insinat quæso vel Orestes, ecclesiam Hierosolymitanā & Catholicā, non fuisse ecclesiā. quia potestas Rho, ecclesiæ nōdum fuit, nec forte fides eius. Nō ergo super petram id est, potestatem Rho, ecclesiæ, sicut decreta quædā exponit, sed supra fidē a petro, sub totius ecclesiæ persona confessam, ædificata est. cum & vniuersalis & Catholica ecclesia, tanto tempore ante Rho, ecclesiam fuerit.

VLTERIVS, Matth. xviij. in plurali numero dicit, non ad petrum, non ad Apostolos, sed ad ecclesiā, dicens. Si ecclesiam nō audieris, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, Quæcunq; ligaueritis super terrā, ligata erunt & in celo. Accede nunc, qui vales, & hunc cum illo loco confer. Ille sonat, soli Petro datas clauas, hic negat, & nō soli datas asserit. Quomodo vtrunq; stabit: Cōcordandū vtriq; est vtrunq; verbum, qd̄ idem Christus dixit. Si soli petro collatæ sunt, mendaciū est, qd̄ hic dicit omnibus collatas. Quis aut nō videat, hunc posteriorem locū esse interpretē prioris, & in hoc rem esse clare expositam. illic vero in Petro vnitatem multorū in ecclesia cōmendatam: Perspicuū est itaq; clauas esse ecclesiæ datas, nec est, qd̄ huic loco possit opponi, quando dicit. Dic ecclesiæ, Si ecclesiam nō audierit. Nō dicit, Dic Petro, si Petrum nō audierit &c. Quin vide quoqdā mirabile. illic incipit ab omnibus, dicens. quē vos me esse dicitis, & finit in vno Petro, dicens, Tu es, & tibi dabo. Hic contra, incipit ab vno dicens, Si peccauerit in te frater tuus &c. & desinit in omnibus, dicens, Quæcunq; ligaueritis &c. Nōne clarum est, per vnum Petrum illic idem voluisse, qd̄ hic per vniuersos, & clauas nō

B

Credo ecclesiā sanctā, cōmunionē sanctorum.

Olim nō orabatur, sanctorū cōmunionē.

Obserua absurdas consequentias, ex absurdo sensu.

Vide quā hic impingāt decreta:

Aliud argumentum.

Apparēs līræ dissentio, per collationē cōcilianda.

NOTA

DECIMATER TIAE CONCLVSIONIS,

Sacerdos vti esse vlltus hominis singularis, sed ecclesiae & cōtatis. vt firmit̄ sit, fa-
tur clauibus, cerdorem nō suo iure, sed ministerio (quia ecclesiae minister est) Ec-
vt minister, clēta clauibus vti, nec tanq̄ suis aut sibi, sed ecclesiae traditis? CRE-
nō vt sibi, sed DO iam hęc ferme, fidem factura, hanc Matthei autoritatē, necq̄ ad
ecclesiae tradi Petrum, necq̄ ad successorem, necq̄ ad vnā aliquā ecclesiā, sed ad om-
tis. nes ecclesias pertinere. Quia (vt dixi) quis poterit negare, illi esse cla-
ues traditas, qui reuelante patre Christū cōfiteretur? Quo posito, neces-
se est, vt vbi sit reuelatio patris & cōfessio Christi, illic & clauēs. At
hęc, in qualibet ecclesia est, non aut̄ in vlllo vno singulari & in certo
homine. Quod, vt Christus nobis cōmendaret, statim post glorio-
sam istam Petri cōmēdatiōnē, cum eum Petrus phibuit, ne morere-
tur, audiuit, Vade post me Satana. nō em̄ sapias ea, quę dei sunt. Quid
hoc est; nō sapit Petrus, quę dei sunt; Nōne pater reuelauit ei; Si hęc
ante cōmendatiōnē Petri facta fuissent, aliquid momenti haberet,
Petrum pro sua & successorū, aut vnus ecclesiae persona fuisse com-
mendatū. At nunc, cum post cōmendatiōnē vituperet, vt ignarū? di-
clarū sit, illum superiōrē Petrū, qui clauēs accepit, nō fuisse Petrū fi-
liū Bariona, sed ecclesiam filiā dei, quę verbo dei genita, verbū dei
audit & cōfiteretur perseuerāter in finē, nō aliqui nō sapiens quę dei
sunt, & retro abite iusta sicut Petrus. Aut, si hoc ad rho, pōtificem &
ecclesiam pertinet, qd̄ ad Petrū dicitur, Tibi dabo clauēs, iam irrefra-
gabili sequela etiā ad eandē & illud pertinebit, Vade post me Sata-
na. nō em̄ sapias quę dei sunt, quia & hęc ad Petrū rho, ecclesiae fu-
turū Ep̄m dicta sunt, Aut, si hęc nō ad se pertinere putant, iam nul-
la rōne cōuincere p̄nt, ea quę superius dicta sunt, ad se pertinere.

Vade post
me Satana.

Ecclesia filla
dei.

Attende de-
ductionem.

Quō resistē
dū hæreticis
nos vrgētib⁹

Alia ratio,

Intellige qd̄
dicat. Euidēs
sed forte ar-
gumentum.

SED age latius, si oīno ad rigorem istum grāmaticū se recipiunt,
qd̄ soli Petro dictū est, Tu es Petrus. tibi dabo clauēs &c. Quō resi-
stemus hæreticis, si qui hoc nostro rigore verborū nixi, nos vrgent
& dicāt. Esto, ad solū Petrū hęc dicta sunt, ergo nō ad successorē, et
go ecclesiae clauēs cū Petro venerunt & abierunt, vbi ergo nunc te-
desia? Nō em̄ ad plures pertinere pōt, qd̄ ad vnū dicitur, sicut illud,
Cū iunior esses, cingebas te &c. qd̄ ad solū Petrū ita dictū est, vt cū
Petro impletū & finitū sit, ad nullū successorē eius pertinens.

SI AVTEM, ad successorē & aliquā ecclesiā dictū est, iam nul-
la rōne phiberi pōt, quin ad oēs dictū sit, immo, necessaria rōne, ad
ap̄los omnes, qui præsentē erant, magis quā ad vnus Petri succes-
sore, qui nōdum erant, dictū accipietur. Qd̄, si ad omēs ap̄los, iam
etiā ad oīm ap̄lorū, & nō vnus ap̄li successorē, dictū intelligitur.

SED respōdeat t̄i mihi qui pōt. Quis nam credēdus sit habere
clauēs, etiā in rho, ecclesia? An ipsa ecclesia an papa? & attende qd̄ di-
co. Qñ papa eligitur, an secū assertert clauēs an nō? Si assertert, ergo erat
Papa, ante q̄ eligeretur. Si nō assertert, a quo accipit; nunquid ab angelo
de celo; nōne ab ecclesia? Item qñ Papa moritur, cui relinquit clauēs,
assertert eas secū; Si nō aufert, cui relinquit nisi ecclesiae, a qua accipit.
Quid igitur pōt dici cōtra hanc euidentissimā experientia, optimam
euangelii interpretem, Clauēs, nec Petro, nec successori, sed soli eccle-

ſæ datas, a qua tanq̄ miniſter accipit, vſurus eis ſacerdos? Vbi nunc eſt q̄d ſoli Petro dictū eſſe putatur, Tibi dabo clauēs. imo, vbi nunc eſt q̄d ſoli eccleſiæ rho, clauēs datae ſunt; Neceſſe eſt, vt in qualibet eccleſiā clauēs ſint, vt dixi ſupra.

ADHVC vñ dicā, & vt ar apl' Pauli argumēto rho. iij. vbi pbat ex circūſtātia tēporis & facti Abrahā, nō ex circūciſiōe, ſed ex fide iuſtificatū. nulla alia rōne vſq̄ q̄d Abrahā añ circūciſionē fuerit iuit? apud deū per fidē. Si hoc eius argumētū valet, ſicut neceſſe eſt valere, neceſſe erit & hoc valere, q̄d nūc pduco in hūc modū. Petr' qñ clauēs accepit a Chriſto (ſi oīno perſonā ei' ſolā cōtēdis accipere) nōdū erat Epus vrbis Rhomæ (imo pprie nūq̄ fuit Epus vlli' ciuitatis, ſed apl'us Epōrū inſtitutor, maior oib' Ep'is) Sed erat vnus inter aplos. Ergo clauēs nō ſunt ei datae, ſed m q̄d poſtea, vel fact', vel mutar' eſt, vel loco, vel officio. ſicut Abrahæ nō eſt iuſticia reputata, qualiſcūq̄ poſt fidē factus eſt, ſed pur fuit apl'us tm, & pſertim habēs patris reuelationē. Quare prorsus nihil hæc autoritas ad rho, pontificem pertinet, etiā ſi ſoli Petro dicta fuiſſet. quanto nūc min' pertinet, quando nec ſoli Petri perſonā dicta conuincitur.

AD. O & aliud ſiſis formæ argumētū, q̄ Paul' rho. iij. & Gal. i. iij. vtiſ, dicēs. Q' ſicut Abrahæ ex fide reputata eſt iuſticia, Ita & oib' q̄ credūt reputabiſ iuſticia. Quare & his ſicut petro hñti reuelationē patris, & Chriſtū cōſtitūti, clauēs dant, Ita neceſſe eſt, oīni ſiſiter cōſtitūti & reuelantē hñti clauēs donatas eſſe, q̄d nullæ niſi eccleſiæ, id eſt, cōmunioni ſctōrū cōuenire pōt. cū nullus ſingularis fidelis, conſtāter & certo ac perſeuerāter hñe poſſit hanc confeſſionē. quum nec Petrus ipſe in eadē perſeuerarit. quia non mō aliqñ, ſed mox poſt acceptas clauēs errauit. Et tm non ſunt ei clauēs ruſum ablatae, quia nō in ſua, ſed eccleſiæ perſona eas accepit. Q' ſi hæc argumēta non concludunt, nec illa apl' pauli, quæ allegata ſunt.

VERVM, vt opinionē contrariā penit' iugulem'. Age, ſi iſta verba, Tibi dabo clauēs &c. ad petrū & ſucceſſorē ei' pertinet, neceſſe erit, vt & pceſſoria & ſequētia, ac v' ſentētiæ cohærentia, ad eodē pertineāt. non em̄ in ſacris euāgeliis verbis admittēdi ſunt, qui p arbitrio ſenſus ſui, partē huc, partē illuc torquēt & rapiūt, ſed ex confequētia ſenſus & verborū & ex circūſtātiis, intelligētia referēda eſt, iuxta Hilarii documētū. Cū itaq̄ Chriſtus, clauēs noluerit tradere, niſi prius oib' diſcipulis de ſui confeſſione exploratis, deinde, non niſi accepto & approbato reſponſo petri ex reuelatione patris loquētis. clarū eſt clauēs non eſſe, niſi ei' qui talis eſt, qualis tūc petrus fuit. Quo ſequitur abſurdiſſima abſurditas, q̄d malus papa vel Epus, non eſſet papa nec Epus, quia non haberet fidē quæ conſtituit acceptorem clauum. Deinde ſequitur, contra textum & ſenſum eorum, quod nec petrus clauēs accepit aut retinuerit. Quia Chriſtus dicit, quod, portæ inferi non præualeant aduerſus, v' eccleſiam, vel fidem, quā tūc petrus tenuit. At contra petrum præualuit etiam ancilla hoſtaria. Si itaque illorum ſententiā ſtaret, neceſſaria omnino ſequela ſequetur.

B ij

Nō ſolū rho, ſed cuiſlibet eccleſiæ clauēs ſūt datae.

Argumētū factū ad ſiſitudinē argumēti pauli ad rho. iij.

Siſis formæ argumētū.

Eccleſiā, ſanc torum cōio.

Expende q̄ afferuntur

Hilarii documētum. Suo aduerſarios gladio.

Attēde quo p̄grediatur.

NOTA

Aut Rhomanos & omnes p̄tiffices oportere esse sanctos, & habere patris reuelationem, nec esse carnem & sanguinem. Aut eos nō esse p̄tiffices, nec habere clauē. Nec video quid cōtra hęc dici possit, cū stet tam clarus textus, q̄d clauē sunt datæ, nō nisi ei, qui carnē & sanguinem nō audit, sed patrem cœlestem hoc est, sanctū & iustum in spiritu. Alioquin, om̄is p̄tiffex est Satanas, nō sapiens quæ dei sunt.

Donatistarū error.

At, si hoc dicimus, iam hæreticorū nouorū & antiquorū Donatistarum errorem renouamus. qui malū Episcopū, nō esse episcopū asseruerunt, q̄d absit a nobis, qui sanctæ & iustæ ecclesiæ, ministrum impium & malū esse posse cōfitemur. Ita fit, dum per hęc verba, volumus ex Rho, p̄tiffice, solū, & omnem, & vniuersalem p̄tifficem facere, nullum p̄tifficem nobis relinquunt. vt videant, quo stipendio scripturas violentent adulatorē & ambiciosi, Reliqui ergo est, Eua-

Conātes ex istis verbis, rho, p̄tiffi, solū & oēm & v̄tifficem p̄tiffi, facere, nullū nobis p̄tiffi, relinquant,

gelii hoc loco, nec ad Petrū, nec ad successorē eius, nec ad v̄llum Episcopū, aut v̄llum hominem singularem pertinere, sed ad cōmunionē sanctorū, quæ est ecclesia. hæc deinceps potest clauē cōmittere, tum digno, tum indigno. indigno inquit, coram deo, quia nescit v̄trū dignus deo. alioquin, nō nisi digno, coram hominibus cōmittere debet.

Quædā decreta nō solū sūt frigidissima, sed etiā sensu euan-gelico cōtraria.

QVARE SATIS patere arbitror, quando decreta quædam hunc textum, ad Rhomanā sedem & pontificem trahunt, non modo frigidissime (q̄d modeste dixi) sed etiam cōtrarie sensui euāgelico verbum Christi tractare. q̄d clarius faciemus, quādo ea inferius examinabimus. Interim, de hac autoritate, satis sit in summa dictū. Q̄d si cui clauē arrogatur, huic necessaria quocq; esse fidem Petri. Q̄d si fides Petri necessaria esse negabitur, eadem ratione, negabitur & clauē esse ei datas, cum v̄trunq; copulet & exprimat, immo, fidem magis & primo quærat Christus. Quare, nō nisi de ecclesia Christum esse locutum, clare intelligitur, nec de vna aliqua, sed de qua libet, in qualibet parte mundi.

Secūda autoritas scripturæ ad hoc nihil facere ostenditur.

SECUNDO, adducitur illud Iohan, v̄tiffio. SIMON diligis me, pasce oues meas. Hoc em̄, quia ad solum Petrum dictū putatur, ipsum super omnes cōstitutū arbitrantur. Verū, q̄d & hæc nihil efficiat, ostendo. PRIMO, quia certissimū est, a Petro nullum Apostolorū esse, vel creatū, vel missum. quare nec verū, nec possibile est, Petro omnes oues esse cōmissas. sed generali sententia omnibus dictū, pasce oues meas, Nō em̄ dicit omnes, sicut ad omnes Apostolos dicit, Ite in orbem vniuersum, & docete omnes gentes. Verū, ego nō possum satis admirari, q̄d tot ac tanti viri, cōtra tam expressas scripturas, tam euidentem experiētiā, omnes oues Petro arrogat. qui tamen v̄nanimiter cōfiteri coguntur, singulos Apostolos in suas sortes esse missos. & Paulum de celo in Apostolatū gentium vocatū, ip̄ quibus omnibus, quomō Petrum adhuc omnium pastorem asserere audemus? Qui nullū illorū misit, præsertim Paulum, vt ad Gal. .i. multis verbis cōtendit. Sunt hæc tam aperta, vt cōfutatione opus nō videatur. Illi, inquit Marcus, p̄fecti, prædicauerunt v̄biq;.

Mirat aliq̄s cōtra aperta scripturā & experiētiā stare.

SEQ VITVR ergo, aut Petro, et successori suo, nō esse omnes Christi oues cōmissas. aut oues, quas nō Petrus, sed Paulus & ceteri Apostoli pauerunt, ad oues Christi nō pertinere. quo, quid blasphemus? Ergo Corinthij, Galatæ, Philippenses, & aliæ gentes, quia nec pascente, nec pastores mittente Petro, pastæ, sunt oues Christi intelligendæ non sunt, sed quid moror in re tam aperta?

SI DICIS, at verbum Christi ad solum Petrū dicit, pasce oues meas. Respōdeo, nō dixit omnes oues meas, Alioquin, peccasset Petrus, si nō omnes pauerit solus, sine ceteris Apostolis. peccaret etiam hodie Rhoma, pontifex, quod non pascit, nec pastores mittit ad Turcas, & alias gentes.

QVIN aliud dicam. Ex isto verbo nihil potest cogi aliud, quam vt Petrus pasceret oues, quæ fuerunt ex ouili iudæorū, & sic nihil ad eum pertinere, nec ad Rhomanū pōtificem & successorē eius, aut nō ad solum eum pertinere. Q d' ex Apostolo paulo Gala. ij. probo, vbi Petrū vocat Apostolū circūcisionis, & se Apostolū gentium. Ergo, si quis pertinax esset, nulla vi possit cogi, hoc verbo Christi, aliud intelligi, quā pasturā ouium, quæ fuerunt ex circūcisione. Aut, si extenditur ad Rhō, pōtificem, iam nec prohiberi potest, quin ad oēs pertineat, & extendi pari negotio ad omnes queat.

SECUNDO, ego rogarem, vt adulatōres Rhō, pōtificis ommitterent, hoc terribilissimū verbum allegare, p statuendo primatu eius. neq; eū terribilius ego verbū in tota sacra scriptura legi, qd Rhō, pōtificem, & omnem pōtificem magis terrere possit. Primū, quia pascere, nō significat id, qd esse primū, aut principem. ideo, ex ipso nihil aliud probatur, quā qd Rhō, pōtifex debet prædicare, docereq; verbum dei. Q d' si hoc debet, iam ei deponendus est totus iste primatus, die & nocte in literis sacris versandū, pure orandum, periculis & morti pro verbo laborandū. breuiter, tota Rhoma, vt hodie est, lōge in aliam faciem mutanda. Desinant ergo, ppter deum, verba Christi spiritualissima, suis cupiditatibus aptare.

HAEC ENIM si Rhō, pōtifici aptantur, sequitur irrefragabiliter necessariū esse, vt doceat verbum, Aut, si non docet, nihil ad eum pertinet.

VERVM, magis obserua, Christus nō imponit pasturā Petro, nisi prius diligat. Obscuro te, quid hoc est? Nōne sequitur, qd si nō diligat, nō sit audiendus? At, quis nos certos faciet, de amore pastoris? Dubitabimus ergo, quem nam audiamus? Nam, si audire nobis pastorem necesse est, etiam illi amare Christū necesse est: aut, si amare Christū nō est necesse, nec audire pastorem necesse est. cum vtrunq; Christus copularit, nec pasturam, nisi amanti cōmiserit. quid hic faciemus? Scio, qd si recte pensaret hoc verbum Christi, quilibet Episcopus, desperaret se mediū vnius ciuitatis pascere posse.

Igitur hoc effecimus, qd ista autoritate nihil, pbatur, nec valet ad probandū primatū, si aut aliquid facit, tunc hoc vrgebit, nō esse Episcopus

Excludit obiectionem.

Aliter respondet.

In adulatoribus Rhō, pō.

Quid pasceret.

Aliud argumentum.

Vtinā quilibet Episcopus hoc Christi verbum pensaret.

DECIMAETERTIAE CONCLUSIÖNIS,

**Nova gram-
matica.**
Interpretatio.

scopū in ecclesia, qui nō doceat, nec docere aliquē debere, nisi diligat. Hoc in quā & nō aliud ista verba cōcludunt, nisi nova grāmatica vti dicas. Si diligis me, pasc oves meas, idem sit qd, si diligis te, esto primus super totam ecclesiam.

**Totius orbis
querela.**

RECTIVS ergo facies, si hoc verbū Christi, accipias pro exhortatione, imo præcepto, nō quo oves ad subiectionē, sed quo pastores ad diligendū Christū & pascendū populū astringantur. Porro, dilectio Christi (vt b. Augu, hic expōit) etiā mori p oibus Christi requirit.

**O felix am-
bitio.**

ATQVE, vtinā hoc verbū ad se pertinere crederent rho, pōntifices. Hæc est em totius orbis querela, qd dilectionē & doctrinā aliis relegantes, ad se nihil putant pertinere. intelligunt em hæc verba, ad populū pertinere, vt per quæ cogere ad subiectionē omnes volunt, & tū pascua & auditū verbi (qd verba sonant) nemo ex eis intelligit. O felix ambitio, si quis vti quā inueniretur, qui oim pastor esse ambiret, quis hunc nō libentissime admitteret? Nuncaut libeter per mitterent cuiuscūq, diligendi & pascendi officii, sibi vero titulū diligēdi & pascendi, & quæ titulū sequuntur, lucra scilicet & honores, referunt. **DESINB** itaq; a verbis Christi torquendis, quia ea quæ per hoc pōntifici tribuis, penitus auferunt, & omnia ea imponūt, quæ nō tribuis, & ille quā maxime exhorret.

**Eludit caut-
lum.**

AT dicis, pascere nō potest, nisi sit superior. Ergo licet nō faciat officii pastoris, nō per hoc superioris amittit locū. **R**espondeo, quid hoc ad me? Quere ergo alia verba, quib; locū potestatis asseras, hæc verba, aut amantē & pascentem requirunt, aut prorsus nulli conueniunt, nisi iterū noua latinitate, diligere plus his accipias pro eo qd est, præesse cæteris omnibus, Et pascere, omniū iura & opes possidere. Proinde, nihil mirū, si primatū tanto æstu quærunt, quæ si verbis in suo significato acceptis, gerere debent, nec deum ipsum p primio essent expectaturi. vides ne ergo, quid sit illudere scripturas, seu, vt modestus dixi, ex frigidissimis decretis, primatum hūc probare?

**Noua latini-
tas.**

**Præesse, &
non diligere,
nec pascere
non Christia-
nū, sed mūda-
num officii.**
Subiectio

SEQVITVR ex his, qd præesse cæteris, & nec diligere, nec pascere, nō est euangelicū, nec; Christianū officii, sed mundanū & humanū. Dic mihi, si subditi erecti aduersus pōntificē, dicerent, nolum; te audire, nec habere pro pōntifice, quibus velles eos verbis cōpescere?

Expōsitiō.

Nūquid his, pascere oves meas? At ipsi dicent, qn aut pascis; qn diligis; vbi opus & res huius verbi; Ergo alio verbo cogendi essent nō isto. Quare sequitur qd, qd his verbis, nec vlla potestas, nedum primatus cōmittitur, sed potestatem habenti, officii diligendi & docendi imponitur, sicut Petro iam in apostolatū vocato, hæc dicuntur. Et hoc est, qd istos adulatores, verborū Christi oscitantes & sterrentes lectores, ab intellectu sano propellit, qd nō discernunt, verbū officii & potestatis. Vocatio Petri, fecit eum primū & qualem ipsi volunt statuere. Sed impositio officii, per verbū pascere, nullū ei maiorem gradū cōtulit, nec cōferre potuit, nisi dicant Petrū super seipsum etiā eleuatum per verbū pascere. Dicis aut. **SUFFICIT**, qd per aliū dicitur & diligit, nō est necesse, vt per se solū faciat, Respondeo, admi-

**Obiectioni
occurrit.**

to, sed hoc isto verbo Christi nō traditur. Et alio verbo, hanc licentiā astrui oportet. hoc verbū insuperabiliter cōcludit, Aut pastores esse debere, etiā per seipso amantes & docentes, Aut, si non per seipso amant & docent, nihil hoc verbū ad eos pertinere. Atq; ita nihil probatur ex ipso pro Monarchia Rhomana, sed potius cōtra pugnatur. cum tot amari & pasci ab vno, sit impossibile.

VIDEMVS quidē officiū diligendi & pascendi, a pōtificib; rho, tradi Episcopis, retento titulo pastoris & amatoris. & Ep̄i eodē noīe seruato, tradunt curatis. Curati capellanis, nomē per oēs transit & hāret. officiū transit, & in nullo hāret. Sed & fratres mendicātes sumpto ab illis officio, strenue eos imitantur. Maiores & magistri officiū docendi fratribus terminariis imponunt, ipsi nomine officii cōtenti. ADEO molestū est verbum dei docere, diligere & pascere. propter qd̄ vnū filius dei venit in mundū, misitq; spiritum sanctum, & omnia fecit, vt officium hoc esset officiosissimum.

QVOD si satis est per aliū docere, quid amplius facit Ep̄us quā laicus? Nōne vel Turca potest iubere aut permittere, vt alius diligat ac pascat? Quid ergo necesse fuit Petro tot vicibus repetitis mādare hoc officiū, & tam instanter vrgeret? Est iste modus euangeliū interpretādi, Pisce oues meas, id est, permittite, iube, vt ali; pascat. Si ille alius item per aliū pascat, & tertius per quartū, ac sic sine fine, vsq; ad neminē, vbi manet verbū Christi? AVT qua decentia, ceteri sequentes pascant, qm̄ primores & qui plus iis debent, nō pascūt? Cur Christus nō fecit idem: cur Petrus nō etiā otiatus per alios pauit?

IGITVR, si ista verba ad pōtificā ptātem cogas seruire, in neruum res tua ibit. Et cōcludes a tēpore Gregorii Magni, nō fuisse pastorem in Rho, ecclesia. hic em̄ fere vltimus est eorū, qui sacras literas tractauerūt. QVARE, si gloriaris dictū esse Petro, diligis me plus iis, bene, fac hoc & viues, dilige plus ceteris, pascere plus ceteris. Et induentur arietes ouiu, & valles abundabūt frumēto, clamabunt, & hymnū dicent. Qd̄, si per diligere plus his, intelliges, maiore te alius esse, iam verbo Christi alienā intrudis intelligentiā. Nō em̄ aliquid iubetur subditis, per hęc verba, sed Petro. Nō dicit, Estote oues sub Petro, sed petre pascere oues. Et tamen illud volunt, hoc nolunt.

Credo itaq; manifestissimū esse, has duas euangeliū autoritates, nihil ad rem facere. & frigidissimū atq; inefficax esse, quicquid hucusq; per ipsas in hac re formatū est.

EX iis iam facile est decreta ipsa iudicare, quā infirmiter sua probent. Quod, vt clarū faciam, aliquot adduco.

PRIMVS est Leo. dif. xix. c. Ita dñs noster, inquit, Ihesus Christus, humani generis saluator instituit, vt veritas, quæ antea, legis & prophetarum præconio cōtinebatur, per tubam Apostolicam, in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est. In omnem terram exiit sonus eorū, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius mōneris sacramenta, ita dñs ad oim̄ apostolorū officiū pertinere voluit, vt in beatissimo Petro, omnium apostolorū summo, principaliter

Qui nō ipsi diligūt & pascunt, ad eos nihil hoc verbū pertinet. Titulo ten; sūt pastores, qui per alios pascunt.

Diligere & pascere molestum.

Nō satis est per aliū diligere & pascere.

Malo ex mō primores ipsi nō pascūt, sed tñ tōdēt.

Torquenti hęc ad pōtificā ptātem, fortitudo in neruū erūpit.

Si diligis plus ceteris, p̄ qd̄ pascere.

Aliena a verbis Christi intelligentia.

Summa

Ex iis decreta quæ facile æstimāt.

Verba Leonis,

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

collocaret, vt ab ipſo, quaſi a quodā capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet, vt exortem ſe intelligeret diuini myſterii eſſe, qui a Petri ſoliditate recederet. hæc ille.

Leo hic hūa
na paſſus.

QVIS obſecro, nō videt, ſanctū & eruditū hunc virū, humana paſſum? Nam, ſi per ſoliditatem petri, intelligit fidem, qua petrus Chriſtū cōfeſſus eſt Matth, xvi. recte & euangelice dicit. Hæc enim fides eſt petra, a qua petrus nomen habet. A qua, qui reſceſſerit, merito exors eſt diuini myſterii. VERVM, ſi per ſoliditatē petri, intelligit iuriſdictionem & poteſtatem petri, & Rho, pōtificis, quilibet facile capit, qđ verbo euangelii abutitur & fallitur. Nōne omnes Apoſtoli fuerunt in ſoliditate petri, & tamen ſub r homana eccleſia nō fuerunt? Sanctus Stephanus & alii, a paulo perſecutionem paſſi, in ſoliditate petri fuerunt, anteq̄ r homana eccleſia fieret.

Oēs apłi fue
rūt in ſolidi
tate petri, nō
tñ ſub Rho,
eccleſia, ſic &
ſ. Stephanus.

Trahit ad
ſingularē per
ſonā, qđ de oī
bꝝ dictū eſt.

Manife
ſte falſum.

DEINDE, eadem humani affectus labilitate, dicit in Apoſtolo petro principaliter collocatū munus docendi, trahens ad ſingularē petrū, qđ propheta plurali & indiſcreto numero dixit, Sonus eorum & verba eorum.

SED & hoc manifeſte falſum eſt, qđ petrus, caput ſit totius corporis, a quo dona ſua Chriſtus in omne corpus diffundat. niſi intelligat partem eccleſiæ, quæ docente petro erudita eſt, vt eſt latina & occidentalis eccleſia. Nam, etiā per alios Apoſtolos, præfertim paulum, dona ſua diffudit in multo plures, quā per petrum. vt mihi miraculū ſit, tam profunde huius pōtificis mentem fuiſſe occupatā, vt hæc ſcribens, nō meminiffe potuerit pauli & aliorū Apoſtolorū. Si ergo dixiſſet, per quem dona ſua in corpus diffunderet, recte dixiſſet ſed in omne corpus, nimium dictum eſt.

Verba Leo
nis.

SEQVITVR idem Leo, Hunc (petrum) em̄ in conſortū indiuiduæ vnitatis aſſumptū, id qđ ipſe erat, voluit nominari dicendo, Tu es petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, vt æterni templi ædificatio mirabili munere gratiæ dei, in petri ſoliditate conſiſteret.

per ſolidita
tem petri, vi
dei p̄tate rho
ma, eccleſie nō
recte ſignifi
ficare.

ITERVM per ſoliditatem petri, nō fidem vniuerſalis eccleſiæ, ſed poteſtatem Rho, eccleſiæ ſignificat. & verbū Chriſti, ſub perſona propria petri, nō autē eccleſiæ, accipit dictū, vt dare ex ſequentibus patet, vbi dicit. Verū, hanc firmitatem petri iſtius ſanctiſſimā, deo (vt diximus) ædificantē cōſtructam, nimis vult impia præſumptione violare, quiſquis eius poteſtatem tentat infringere, fauēdo ſuis cupiditatibus, & id qđ accepit a veteribus non ſequendo.

ECCE, ſeipſum exponit, ſoliditatem petri, eſſe poteſtatē rho, eccleſiæ: idem per ſecretiſſimā fidem ſpiritus, & externā iuriſdictionis poteſtatem intelligens, nō ſine verbi euangelici iniuria. NON ergo infringit ſoliditatem petri, qui ſub legibus rho, eccleſiæ non viuit, ſed, qui non id credit, quod petrus confeſſus eſt.

proteſtat ſe
hmōi decre
ta nō dānare

PROTESTOR autē ego, qđ decreta quidem huiusmodi nō dāno. Nihil em̄ meæ ſaluti deperit, ſi tolero alicuius violentam ſcripturæ interpretationem, modo vera & legitima intelligentia iuxta lab

ua sit. Sed hoc adnotor, vt rem & fidem nostram constanti & solida intelligentia discamus firmare. Quauis em̄ eiusmodi abusiones scripturæ valeant pro iis, qui iam credunt, & tolerandæ sint: tamē oportet etiam, si cum contentiosis oriatur bellum, habere simplicē & germanū sensum Christi, qui stare in acie victor possit, ne ecclesiam & omnes nos ludibrio exponamus. NEQVE em̄ cum illis sentio, qui rho, pontifices nō errasse putant, & apud eos solos esse veram scripturæ intelligentiā, cum longe contrariū hic & multis aliis locis videatur. homines fuerunt, sicut & cæteri Episcopi. NEQVE sane grande miraculū est, sanctos hos pontifices, humana infirmitate sibi ambuisse primatū, quando & ipsi apostoli præsentē Christo, non solū ambuerunt, sed etiam non semel inter se contenderunt, quis eorum videretur maior. Sicut ergo Christus benigne tulit eorum humanitatem, ita & ecclesia talium pontificum ambitionis reliquias ferendas discit, & decreta eiusmodi, ideo non penitus rescit. ILLIS porro & manibus & pedibus resistendū est. Qui non contenti, qd̄ huiusmodi decreta humiliter ferimus, sed eo insaniūt, vt tanq̄ nō sit aliud in scriptura sensus, ea pro necessariis articulis fidei nobis sancire, & omnem alium sensum hæreticum proclamare audent, omnia sine vllō iudicio legentes. qua temeritate necessario tandem fit, vt legitimū Christi sensum amittamus, & in humanū arbitriū & arenā ædificemur.

SI ENIM verū esset, qd̄ hic Leo iste dicit, & tanq̄ diuino præcepto eius verbis obediendū esset, iam tota orientalis ecclesia, ab initio sui vsq; ad finem, fuisset exors diuini mysterii. quia nunq̄ sub rho, ecclesiæ potestate fuit. Tolerandus itaq; error huius Leonis: non aut̄ propter eum alius & verior sensus relinquendus.

SECUNDVS est Leo, iij. dif. xx. c. de libellis dicens. Quam ob causam, luculentius & magna voce pronunciare non timeo. quia, qui illa (quæ diximus) sanctorū patrū statuta, quæ apud nos Canonum nomine prætitulantur, siue sit Ep̄us, siue clericus, siue laicus, nō indifferenter recipere conuincitur, nec catholicam, nec apostolicā fidem, nec quatuor euangelia vtiliter & efficaciter ad effectū suum retinere, vel credere probatur.

VERE, nimis nihil times, mi Leo, pronunciare, audens humana statuta euangeliis æquare & audacter satis affirmas, iis non seruatis, nec fidem catholicam seruari. Si de contemptoribus, & iis, qui sub te sunt diceres, recte diceres. nunc contra, quando mores & fidē, traditiones cum euāgelio, verbū hominū cum verbo dei confundis, nōne homo es? Quis ferat, vt euangeliū & fidem non seruari puretur, qui sub statutis illis non fuerit? Tu cum tuis serua statuta & canones, illis, qui sunt in oriente, alia sunt statuta, sed idem euangelium.

TERTIVS, dif. xxi. c. Clero, qd̄ capitulū ego nunq̄ credam esse ab aliquo rho, pontifice constitutū, sed videretur Isidori cōmentū esse. Qui Metropolitim mensurā ciuitatis, & Acolytū ceroferariū, aliosq; gradus egregia inscitia describit, & inuenit tamen autoritatem. Pontifex, inquit, princeps sacerdotū, est vel esse dicitur, quasi via sequē-

Laudabile studiū Mar, Lutheri.

Dissentit ab iis, qui solis rho, pō. verā scripturæ intelligentiam arrogant, & pon. ambitū onis excusat.

Infanientib⁹ totis iuribus resistere, nec cessarium.

Leo hic non audiendus.

Tolerādus Leonis error sed nō sequēdus.

Verba Leonis.

Nimis audacter Leo pronunciat.

Leo, homo

Isidorus.

DECIMABERTIAE CONCLVSIONIS,

Quo hæc
ore: q̄vultu:

titum. Ipse em̄ summus sacerdos, ipse p̄t̄ifex maxim⁹ nuncupatur. Ipse em̄ efficit sacerdotes & leuitas, ipse oēs ordines ecclesiasticos dis-
ponit, ipse q̄d vnusquisq; facere debet. antea aut̄ p̄t̄ifices & reges
erant. Nā, maiorū hæc cōsuetudo fuit, vt rex esset sacerdos & ponti-
fex. vnde & p̄t̄ifices rhomani imperatores appellabantur.

Opponit ei
contraria de-
creta.

HVNC diuinatorem contemptū præteritū cum erroribus
suis, nisi viderem hinc sumi hodie a nōnullis, q̄d papā imperatorem
maximūq; pontificem, iactant. Ideo, nō inter canones, sed inter ca-
nes hunc deputo. & ne id sine iudicio faciam, opponam ei cōtraria
decreta, quæ simul sententiā nostrā iuuabunt. Dicitur enim
dis. xcix. c. prime, primæ sedis Ep̄us, nō appelletur princeps sacerdo-
tū, vel summus sacerdos, aut aliquid hm̄oi, sed tm̄ primæ sedis Ep̄us.
Et sequitur. Vniuersalis aut̄, nec etiā rhomanus p̄t̄ifex appelletur.

Nota s. cano-
nes plus pec-
care in rho,
p̄o. q̄ Luthe-
r⁹ vnq̄ ausus
sit cogitare.

HIC ego in iudiciū voco ipsos canones & canonicas, doceant
me quæso, quid hic dicam. Iste canon probatus est, sed vide quanto
maiora crimina cōmittat in summū p̄t̄ificem, quā ego vnq̄ ausus
essem cogitare. PRIMO, nō solum frigidus allerit, sed & negat
& prohibet, ac damnat eos canones & canonicas, qui rho, pontificē
principem, caput, summū, maximū appellant. Deinde primatum ei
auferens penitus, eum reliquis primarū sedium Ep̄iscopis, id est, pa-
triarchis, æquat. Vbi sunt ergo, qui me noua posuisse garrunt, qui tri-
gidissima decreta dixi superiora, & credo, non inique. Nam hic canon

Vide q̄so,
q̄ iniq̄ sunt q̄
dā in Luthe-
Ruffini,

Conciliū Aphricani, eo plus illis præferendus est, quo longius ab am-
bitione recedit, & euangelicam modestiam sapit.

Huc spectet
Ruffinus, vt
idoleat, sapi-
arque dolent
do.

QVI ergo me hæreticū accusant, obsecro, parcent saltem huic ca-
noni, si mihi nolunt parcere. Ego omnia admisi, quæcunq; rho, p̄t̄ifi-
ci hodie tribuuntur, rem non nego, factō non cōtradico: sed de iure ei⁹
disputo. & sentio, q̄d nō iure diuino, sed decretis hominū, talia tribu-
antur. Quid amplius faciendū mihi est? An non solum debeo factū
cōfiteri, sed etiam mendacis & corruptionibus scripturæ idem sta-
bilitate: Absit.

Ruffine, &
huc ad Pela-
giū respice,
vt inuideas,
simpl̄ illachry-
mesq; viden-
do.

IGITVR damner, quantū volunt. hic habeo canonem, qui dam-
nat rho, pontificem, vniuersalem pontificem vocari, q̄d ego tm̄ nunq̄
damnaui. Sed addamus plura.

Prohibet, ne
quisquā v̄tis
appellet̄ pon-
t̄ifex.

IBIDEM Pelagius omnibus Ep̄is scribit in hunc modū. Nullus
patriarcharū vniuersalitatē vocabulo vnq̄ vtatur. Quia, si vnus pa-
triarcha vniuersalis dicitur, patriarcharū nomen cæteris derogatur.
Sed absit hoc a fidelibus, sibi velle quæpiam arripere, vnde honorem
fratrum suorū imminuere ex quantulacunq; parte videatur. Quia
ppter charitatem vestra, neminē vnq̄, etiā in ep̄istolis suis, vniuersalē
appellet, ne sibi debitū subtrahat, cum alteri honorem infert indebi-
tum. Vides, quod honoris fraterni imminutio sit, si vnus omnibus
præferatur, etiam rho, pontifice autore.

IBIDEM b. Grego, Eulogio patriarchæ Alexandrino, Ecce in
præfatione ep̄istolæ, quā ad me ipsum, qui phibui direxistis, super-
bæ appellationis verbum, vniuersalem papam me dicens, imprimē

re curastis. Quod peto mihi, dulcissima sanctitas vestra, vltra nō faciar. quia vobis subtrahitur, quod alteri plusquā ratio exigit, præbeatur. Nec honorem esse deputo, in quo fratres meos, honorem suum perdere cognosco. Meus namq; est, honor vniuersalis ecclesiæ, meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego honoratus sum, cum singulis quibusq; honor debitus non negatur. Si em̄ vniuersalē papam vestra sanctitas me dicit, negat se hoc esse, quod me fatetur vniuersum. Sed absit hoc, recedant verba, quæ veritatem inflant, & charitatem vulnerant.

Obsecro, quid hic dicemus? An adhuc pecco, qđ frigidissima de creta vocauit aliquorū rho, pōtificū, forte confictorū noim? qui ista secutus, debueram appellare verba veritatem infantia (id est, leuem & vanam facientia) & charitatem vulnerantia. Quid si ego ista dixissem: esse videlicet non modo inefficacia, sed etiam inimica veti tati, & contraria charitati?

HIS adde & senas ferme epl̄as b. Gregorii in Regestis suis, qui bus ad imperatorē Constantinop. & patriarcham eiusdem, acerrime idem psequitur: protestans, oblatū fuisse a Concilio Chalcedonē, rho, pontifici, hunc primatū, & tñ a nullo assumptum.

QVOD si dixerint Canonistæ nouelli, esse hæc abrogata, vel per consuetudinē desuisse, Gratiā ago, hoc volui. Sequitur ergo, quod non verbis euāgelicis, & iure diuino iste primatus iter, Sed iure hominum & vsu, hoc admitto, hoc cōfiteor. alioquin, si iure diuino staret, nunq̄ debuit non esse & fuisse, & peccassent mortaliter hic Pelagius & Gregorius, sicut cassantes ius diuinū, & euangeliū deprauantes. Quando ergo iura humana sic eum asserunt, vt per verbū euangeliū contentur probare, nonne necesse est, vt frigidissime & inefficacissime & violentissime id faciant: sicut videmus in prædictis, & nūc ecce amplius videamus.

Quartus, Anacletus. xxi. c. in nouo. In nouo, inquit, testamento, post Christum dominum, a Petro sacerdotalis coepit ordo: quia ipsi primo pontificatus in ecclesia Christi datus est, domino dicente, Tu es Petrus &c.

HAEC si intelligit, quod sacerdotalis ordo coepit a Petro in ecclesia latina, potest vtcunq; sustentari, quemadmodum & b. Cyprianus epistola tertia, Sedem Petri principalem, & vnde sacerdotalis ordo coeperit, appellat. aut sic coepit, quod Petrus, primus inter æquales Apostolos fuerit. Si autem intelligit, quod a rho, sede omnis ordo sacerdotalis, primo & solum veniat, ex dictis satis patet, quā sit erroneum. nec hoc tunc Anacleti est decretum, sed ficti alicuius Anacleti palea.

Quintus, Pelagius, eadem dif. xxi. Sancta rhomana ecclesia catholica & Apostolica (forte quod cæteras, nec sanctas, nec catholicas reputat) nullis synodicis constitutis, cæteris ecclesiis prælata est. Sed euangelica voce domini & saluatoris nostri primatum obtinuit, Tunc (inquit) Petrus,

Hæc b. Gregorii verba, oēs Ruffini, nō penit? inuidia cæci, vlt oblique adspiciant.

Quid? si dixisses, Ruffinis hæretic? esses.

Heus Ruffine, Gregorio ausculta.

Vt qdam faciunt Ruffini parasita. Ruffine, qđ nunc Grego. & Pelag. tibi sūt hæretici?

Verba Anacleti.

Anacleti palea.

Verba Pelagii.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Hic plus caeteris aude.

Noua grama-
tica docemur
facras literas
ita iterptari,
Tu es petr⁹,
id est, prim⁹.

Tibi dabo
claves, id est,
soli R. ecclae.

Super qua pe-
tram rhoma-
na ecclia aedi-
ficata est: no-
super petra. i.
sua praere, nec
super petra. i.
fide, ergo su-
per nihil.

Toleranda
sunt frigidis-
sima qda de-
creta, no ad-
randa.

Pessima co-
sequencia.

Excusat Pe-
lagiu. & po.

Papa Nico-
laus.

Hic magis erumpit & aude, non tm̄ contra praedicta di. xcix. ad-
ducta decreta, Sed etiam qd verbum Christi ad Petrum, oino tor-
quet de fide, ad potestatem iurisdictionis & pompam primatus, deinde,
de, solam Petri personam in verbis Christi accipit, reiecta persona
ecclesiae, qua vere Petrus tunc gessit. Ergo noua grammatica, Tu
es Petrus, significat, tu es primus. & tibi dabo claves, id est, soli rho-
manae ecclesiae, caeteris ecclesiis nihil habentibus. sed piget me omnia
comemorare. In summa (vt dixi) si his verbis Christus rho, ecclesiam
significauit, cum rho, ecclesia vix vicesimo anno ecclesiae primitiua
nata sit, sequitur, qd ipsa primitiua non fuerit ecclesia: & deinceps om-
nes, quae claves ex rho, ecclesia non acceperunt, Christo inobedientes
fuerint. Et ita s. Stephanus, cum tot milibus martyrum orientalis ec-
clesiae damnati censentur. Vt omittam, qd si per verbum Christi
potestas rho, ecclesiae intelligeretur, vt hic vult, & Christus super
hanc petram, ecclesiam suam se aedificare promittat, sequitur, qd vni-
uersalis ecclesia non super fidem, sed super potestatem rho, ecclesiae
aedificata est: super quam tunc ipsa rho, aedificata est: non super petra
id est, suam potestatem, nec super fidem, ergo super nihilum. Qui
ferat haec? Vides ergo, qua possum inuehi in istos hominu sensus, si
vellem libere agere. nunc aut sufficit mihi ostendere, qd his decretis
contra hostes, & in contentione nihil effici potest. sunt em̄ languidissi-
ma, frigidissima, & penitus ineptissima, ad contentionem. Sat est, qd
tolerantur pro fraterna charitate, non etiam adorentur pro solida
& germana veritate.

SED ne hoc ferendum est, qd infert. In iis omnibus quato gra-
dus celsior, tanto maior autoritas inuenitur. In maioribus siquide est
regendi iubendiq; potestas. In minoribus obsequendi necessitas.

Vide, vt necessitate omnibus imponit, & sibi soli (contra cha-
ritatis officium) libertatem arrogat, sed pessima consequentia.
Non em̄ mox maior autoritas est, vbi gradus celsior est. Petrus em̄
primus apostoloru fuit, sed nullam in eos autoritatem habuit vnq.
im mo contra, Apsti in Petrum habuerunt autoritatem, vt Act. viii.
scribitur, qd apli miserunt Petrum & Iohannem, qui tunc primores
erant inter aplos, & tamē missi sunt ab aplis, tanq; maioribus, ad Sa-
mariae fideles. Labitur ergo Pelagius hoc loco satis aperte. quanq;
ego credo, hos & similes Canones, nihil praeter nomen de rho, ponti-
ficibus habere. Esse aut copositos ab eorum officialibus & scribis, in
theologia parum doctis. Ideo nihil euangelicum, nihil ecclesiasticum
spirant: sed humanum affectum, carnem & sanguinem.

SEXTVS, Nicolaus papa eadem dist; c. inferior, volens robu-
stissime probare, qd inferior non potest superiorem absolueri (intel-
ligit aut Constantinopolitanam ecclesiam inferiorē, Nam haec mul-
toru Canonum causa fuit pro isto primatu) inducit illud Isaiae. xiiij.
N̄ inquit gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea, aut exaltabit
ferra contra eum, qui trahit eam: His: inquit: ex diuina sc̄ptura com-
memoratis, sole clarius exhibuimus, no posse quenq; qui minoris au-

uoluntatis est, eū qui maioris potestatis est, iudicis suis adicere. Quis
nō miretur, adeo iste autor sub nomine papæ, scripturas tractat ap-
positæ. deum facit ex papa, cæteros episcopos, nō fratres, nō homines
saltem, sed instrumenta facit. Hoc est nimirū, sole clarius exhibere, id
est, tenebras offundere.

Vt omittam, qd hoc syllogismo probat, non posse inferiorem su-
perioris esse iudicem. qui probandū suscepit, quis esset superior &
inferior, tam apte & acute disputari dignus fuit iste primatus ambi-
tionis foedissimæ.

DEINDE, in fine, Rhomanā ecclesiam matrem vocat omnium
ecclesiarū. In quo mirum est, cuius filix & discipulæ fuerunt ecclesie
iudææ, de quib⁹ Paulus ad Galatas dicit. Eram ignotus facie ecclesie
iudææ: Et quæ ecclesia fuerit, quā Paulus vastabat. Siquidē Rhoma-
na ecclesia tunc erat adhuc in lumbis patris sui Petri, qui Hierosoly-
mis erat. Quid queso Hierosolymitana ecclesia didicit a Rhomanā?
Cur mentitur Paulus Rho. xv. dicens, pauperes sanctos in iudæa, iu-
ste accipere collectam a Rhomanis & aliis gentibus, qd spiritualiū
illorum participes facti essent, quo verbo apłus Hierosolymitanam
ecclesiam, matrem, matricem, radicem signat omniū plane ecclesiarū
totius orbis, etiam Rhomanæ, qd & verum est. Quis em negare
potest, ecclesiam gentiū, posteriorem esse ecclesia iudæorū, & ex hac
illam natam: cum tot in locis hoc de gentibus propheta prædixerint,
cum in actibus discipuli dispersi solis iudæis prædicasse verbum, &
de gentium salute, stupuisse legantur. Et Paulus rho. xv. iudæorum
ministrū fuisse Christū, & gentes misericordiam consecutas, ad rui-
nam iudæorum doceat. Sed & Christus Iohan. iij. Salus inquit: ex iu-
dæis. Modeste itaq; dixisset, Matrem ecclesiarū, matrem vero omniū
ecclesiarum, hyperbole est nimia.

SEPTIMVS, Nicolaus iterum dñs. xxij. c. omnes, de quo textu
nescio quid dicam. Nam prope corrigo meam propositionem, & di-
co, qd rho, ecclesiam aliis esse superiorem probatur, ex deliramentis
cuiusdam ineptissimæ palæ, nomine Rhomanorū pontificū, eccle-
siam Christi illudentis. Audi, queso per Christū, qui hic dicat.

Omnes inquit siue patriarcharū, siue cuiuslibet apicem, siue me-
tropoles, primatus, aut episcopatuū cathedras, vel ecclesiarum cuius-
cunq; ordinis dignitatem instituit Rho, ecclesia: Illam vero ipse solus
fundauit, & supra fidei petram mox nascentis erexit. Qui beato Pe-
tro æternæ vitæ clauigero, terreni simul & coelestis imperii iura
commisit.

ROGO te lector, de Rhomanis pōtificibus, & ipsa Rhomana
ecclesia, tot milibus martyrum in celo & terra fulgente, alia quæ po-
tes, sentias: modo propitiū tibi sit Christus, ne hoc decretū credas,
editum ab vilo Rho, pontifice, saltem sciente.

PRIMVM, verbo Christi solam Rhomanā ecclesiam fundatā
garrir hic impius, quisquis est, Rho, nominis ementitor. Cæteras au-
tem (sequitur) non Christus, sed rho, ecclesia fundauit, quia rho, eccle-

Hic ex papa
facit deū, cæ-
teros epos,
nec fratres,
nec hoies, sed
instrumenta.

Cuius filix
& discipulæ
fuerunt eccle-
siæ iudææ, q̄
lōgo tēpore
ante rho, om̄
matrē fuerūt

Ecclesia gen-
tium, posteri-
or ecclesia iu-
dæorum,

Nicolaus.
Prope corri-
git in pro po-
sitione, fri-
gidissimis de-
cretis, per de-
lyramēta cu-
iusdā ineptis-
simæ palæ,

Appellat leg-
torem,

DECIMAETER TIAE CONCLVSIONIS,

Supra quam
petrā q̄lo ali
as ecclesias
erexit;

fiam supra fidei petrā erexit, supra quā petram quāso alias ecclesias
erexit: An supra harenā: Non credunt idem rho, ecclesia, & alia eccle
siae: Non sunt ipsae etiā ecclesiae: Si sunt ecclesia Christi, cur tu impiis
simo ore resistis Christo dicenti, Super hanc petrā ædificabo eccle
siam meā: Quid significat ecclesiam meā: Non est nisi vna rho, ecclesia,
sua ecclesia: Si autē quælibet alta, etiā ecclesia christi est, & christus af
firmat eā ædificandā supra petrā fidei, impio iam errore dicitur ad so
lā ecclesiam rho, pertinere, & nō ad alias oēs. Te nunc appello, lector,

Recti? talia
decreta impi
issima q̄ frī
gidissima di
xeris.

ut iudices, an hæc decreta modeste, an immodeste, frigidissima dix
erim, quæ verius impiissima dicere debuisses. Nō qd rho, pōtificum
sint, sed qd noie eorū vulgentur, & per ipsa iam multis annis adulen
tur summis pōtificibus, has insanias nihil curātibz, quin & suaviter
audietibz. Igitur euāgeliū, hoc interprete, sic intelligimus & locuple
tabimus. Ego supra fidei petrā ædificabo ecclesiam meā rhomanam,
Rhomanā aut ædificabit supra suam sententiā ecclesias suas, nō me
as, quia meā, supra fidei petrā ædificabo. Ecce nunc eant adultores,

In adulato
res,

& statuāt nobis scripturæ sanctæ interpretationē, ad rho, pontificis
scribas pertinere. Deinde vide, quid sit in curia rhomana, iuristas do
minari: & sine theologis ac sacris literis, de sola ptate, & spūsancti
pūria præsumere, hoc est, per solā potentiam scripturas tractare. Care
rū, iuxta Augustini regulā: Et rho: Et omnis pontifex subiacet cuiusli
bet fidelis etiā iudicio, maxime in materia fidei.

Res oīm la
chrymis dig
na,

IAM illud, quā euāgelice dictū est, quod cœlestis imperii & ter
reni iura Petro commisit, obsecro, non est hæc res omnibus lachry
mis digna, quod hæc non modo legere, sed etiam credere pro oracu
lis spiritus sancti vrgeamur, & ita vrgeamur, ut ignem minentur,
si contra quid mutiamus: Atq; ita fit, ut hæc maiore timore & religi
one amplectamur, quā vllum aliud, vel fidei, vel morum præcep
tum diuinum, vbi ignem nemo minatur, quin glorificantur, & ad
huc bonum statum ecclesie somniamus, nec Antichristum in medio
templi agnoscimus. Igitur, vox ista blasphemica est impiissima,

Blasphemia
impiissima,

quod Petrus iura cœlestis imperii teneat, cum solum ministerium
verbi teneat in terra, christus solus sit dominus cœli & terræ. Dein
de, imperium terrenum, & christus docuit, & Petrus contemere.
hic non solum non habere, sed etiam iura eius in manu Petri consti
tuit. Hinc secutum est malum, quod adultores, tho, pontificem, in
vtrōq; regno dominum constituunt, quod nec christo quidem da
tum est, qui suum regnum negat ex hoc mundo esse. Mirum autem,
quod Petrus Neronem principem passus est, non modo in Rhoma,

Error Sylve
strorum &
Ruffinorum

Pereant ista
arrogantissi
ma verba,

sed etiam in sua cruce, qui potuit ei iura terreni imperii auferre, aut
certe friuolum & impium est, successorem Petri hoc præsumere, qd
in petro non fuisse cernitur. Pereant ergo, arrogantissima vocabu
la ista, imperii, iura imperii, cœlestis & terreni imperii. Soli deo hæc
conueniunt, ministro ecclesie & sacerdoti, christi seruo, modestiora
tribuantur.

Sequitur eadem palea.

NON ergo quælibet terrena sententia, sed illud verbum, quo constructū est cœlum & terra, per quod deniq; omnia condita sunt elementa, rhomanā fundauit ecclesiam.

Verba pa-
lex.

VIDE MONSTRA, aut hæc de sola ecclesia rhomana dicuntur, & sequitur, omnes alias ecclesias esse terrena sententia statutas, & sine verbo dei, sine quo nihil factum est, quod factum est. & sic omnes alæ ecclesiæ sunt nihil. Aut simul etiā de aliis ecclesiis intelligendum est, esse scilicet eas per verbum dei, quod omnia condidit, statutas. Et sequitur hinc, nihil singulare de rhomana ecclesia dici, nisi inanem pompam syllabarum. Et ita decretistam hunc, aut intolerabili impietate, negare cæteras ecclesias vna cū christo, aut seipsum sua inscitia manifestissime irridere.

Vide mon-
stra.

Sine verbo
dei, nihil fac-
tum est quod
factum est.

QVOD si de constitutione ecclesiarum, iuxta dignitatis gradus loquitur, non iuxta substantiam, patet ex prædictis, quā peruerse, hoc verbum christi, de fide totius ecclesiæ vniuersalis, torqueat, ad potestatem vnius hominis. Christus suam ecclesiam supra petra edificare se dicit, hic vero non, sed dumtaxat rhomanā, hoc est, cæteras ecclesias nihil facere, & christum negare.

Verba Chri-
sti torquet,
ad vni⁹ hois
potestatem.

PORRO, si cæteræ ecclesiæ sunt terrena sententia statuta, & hanc sententiam rhomanæ ecclesiæ esse dixit, suo ore sese damnat, suam sententiam esse terrenam, non diuinam, dicens. Et vbi manet, quod vocem Petri, tanquam diuinam, & non terrenam audire oportet; porro, quis constituit ecclesiam Hierosolymitanam, antequā ecclesia rhomana esset? An non petrus, verbo dei rhomanam ecclesiam constituit? Verum si de dignitatis constitutione loquitur, non de substantia ecclesiæ,

Suo ore se dā-
nat.

Petrus ver-
bo dei ecclesi-
am constituit,

Tunc arguo sic.

Rhomanæ ecclesiæ est diuino verbo aliis superior constituta, ergo necesse erit, vt eodem verbo cæteræ ecclesiæ sint ei inferiores statuta, quia, non potest statui superior, nisi sint quibus superior statui possit. Vbi ergo est, quod supra dixit, Inferiores cæterarum ecclesiarum ordines a rhomana ecclesia instituit, non verbo diuino, quo vult sola constitui ipsa: Nam, quomodo christus potuit statui dominus, nisi simul gentes & termini terræ subiicerentur, & mōs Zion, cui rex præficeretur?

Forte argu-
mentū & ne-
cessarium.

ADDE HIS, si quis dicat, si rhomanæ ecclesiæ diuino verbo fundatur super omnes, oportet ergo, & eas certas nominari, quæ verbo diuino subiiciantur. Age, esto ergo hæc sententia diuina, rhomanæ ecclesiæ est aliis superior, dic vbi scriptū sit eius correlatiuum, Ecclesia Mediolanens. est ea inferior, aut vlla alia? Si nulla nominat, nulla subesse debet, præcepto saltē diuino. Quid hic melius dici potest, quā quod verbū christi, nec de superioritate, nec inferioritate ecclesiæ tum intelligi possit, Sed de sola, eadem, inuictaq; fide & potestate

Aliud argu-
mentum.

DECIMAERTIAE CONCLUSIONIS,
omnium ecclesiarum æqualiter. Vides ne, quid sit sacras literas pro
humano affectu, & sine timore dei tractares
SEQ VITVR.

Priuilgium
rho, ecclesie,
aut oib? eccle
siis iure diuino
est cõe, aut
rho, ecclesia
nõ habet pri
uilegium, qñ
oës super ean
dẽ petra ædi
ficatæ sunt.

Quidã hac
miseria & in
ani palea, pri
uilegiũ rho,
ecclesie venti
lant, qdlibet
vel Christiũ
negari patie
ntius ferentes,
quã hanc pale
am.

Peccat cer
te, q conat &
nõ perficit.

Per petra
fidei intelli
git munda
nã dñationẽ.

Excudit pa
leam.

Spiritu ad
carnẽ, Chri
stu ad mũdu
trahit hæc pa
lea, quã q se
quit sane vix
est christian?

Illius certe priuilgio fungitur, cuius autoritate fulcitur. Vide
quæ corollaria inferat. verbum Christi, de fide ad potestatis signifi
cationem detortũ. priuilgium sit rho, ecclesie in verbo, qd cõmuni
ter omnibus ecclesiis cõuenit. quia Christus dicit, Super hanc petram
ædificabo ecclesiam meam. meam, inquit, meam. Si ecclesia alia quæ
libet est ecclesia Christi, ipsa certe ædificata est super eandem petra,
& nullum est vlli priuilgium. Si nõ est ecclesia Christi, & sola Rho
ma, est ecclesia, priuilgium non stat. quia nulla est ecclesia, cui Rho
mana superior esse possit. Iterum dico, pronomen meam, aut signifi
cat solam rhomanam ecclesiã, aut omnem ecclesiã. Si solam, non ha
bet priuilgium præ cæteris. Si omnem, iterum non habet priuile
gium præ cæteris. Eligat ergo qd vult. per hoc verbum Christi, rho
mana ecclesia, aut erit sola, aut non erit prima. Alia ergo via pbã
dus iste primatus, quia illusionem hanc sui, euangeliũ Christi (vt vi
des) quã pulchre eludit, & (vt puerbium Salomonis habet) illudit il
lufores suos.

ET sunt tamẽ tam multi, qui ex hac misera palea, priuilgiũ rho,
ecclesie, passim pro articulo fidei, vel omnium primo & maximo iac
titent. patientiores, si Christum neges, quã si hoc priuilgium, verba
Christi peruertens, non adores.

Sequitur iterum corollarium, tali themas
te dignum.

VNDE non est dubium, quia quisquis cuiuslibet ecclesie ius suũ
detrahit, iniusticiam facit. Qui aut rho, ecclesie priuilgium ab ipso
summo omnium ecclesiarum capite, traditum (vide hiatum istũ Ste
torem) auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur.

ECCLESIA rho, non habet ius, sed priuilgium. Quod? quod
est supra petram fidei ædificata, hoc enim solius rho, ecclesie est, isto
autore. Deinde, petram fidei, intelligit pñationem hanc primatus ter
reni. Nam, hæc duo perpetuo miscet & confundit, hæc palea.

OBSECRO, quãta patientia est, ista tolerare? primũ sicut dixi.
Si petra fidem signat, eadem est omnium ecclesiarum, nullo reliquo
priuilgio. Si autem non omnium est eadem, sola erit ecclesia Rho,
non habens cui præferetur. Secundo, si petra fidei, dignitatem sig
nificat, iam sibi ipsi contradicit in eodem verbo, verbumq; Christi
adulterat, fidei significationem in potestatis significationem subuer
tes, & spiritũ in carnem, Christũ ad mundum trahens.

NON ergo est hæreticus, qui negat hoc priuilgium rho, eccle
sie. sed ille deprauator est verbi dei, qui per fidei petram intelligit,
priuilgium potentie temporalis.

QVOD aut in fine Ambrosium adducit, qui se matrem eccle
siarum asserit sequi Rhomanam, ytinam & ipse idem faceret cum

Ambrosio. Ecclia Rhomana mater est, sed nō oīm ecclesiarū. Nā, & Ambrosius. Metropolis quælibet est mater ecclesiarū, iuxta patrum statuta. Deinde, rhomana ecclia, nunq̄ verbis Christi has cōtūmelias fecit, quas hæc palea facit, sed per petram fidem intelligit, non tyrannidis ambitionem.

OCTAVVS (vt finem faciamus horum deplorandorum interpretū scripturæ diuinæ) est iterum Anacletus eadem dist. c. sacro sancta (sic em̄ ausus est, quisquis fuerit iste barbarissimus Norarius, etiam tanto pontifici tribuere, tantam, & inscitiam, & temeritatem, quantam videbimus:

Sacro sancta rho, ecclia, quia aliæ nō sanctæ, aut nō sacrosanctæ sunt, etiam si eadem fide, verbo, sacramento, spiritu, prorsusq̄ eadē sanctitate sanctificentur) nō ab Ap̄lis, sed ab ipso domino & saluatore, primatū obtinuit, sicut b. Petro dicit, Tu es Petrus &c.

SI ALIQ̄ VIS gentiliū, sic exponi verba Christi audiret, quādo christianus fieret, igitur & hic primatū intelligit per verbū, Tu es petrus, seu per hāc petrā. Eligant autē (vt iterū eadem reperam) vtrum voluerint. Petra hoc loco, aut significat fidem spiritus, aut primatū exterius, vtrunq̄ em̄ simul nequit significare. Si fidem, iam omnes ecclie super eam sunt ædificatæ, quia Christus dicit, super hāc petram, ædificabo eccliam meam. Ergo, cuiusq̄ cōuenit dicit a Christo, ecclia mea, ad eādem pertinet, petra & petrus super quā ædificatur, ita nihil propriū rho, ecclia habet, sed omnia sunt cōmunia, quia vbi eadem fides, eadem q̄q̄ potestas clauium. fidei em̄ & petræ datæ sunt clauis, vt pater. Si potestatem, iam iterum omnes sunt æquales ecclie. Quia cuiusq̄ dicitur a Christo, ecclia mea, simul dicitur, ædificabo te super petram, id est, potestatem. quare quælibet ecclia, hoc verbo erit omniū prima, quia habet eandem petrā, qua rho, ecclia, gloriatur esse se primam. Ita quoq̄ te vertas, semper occurrit, & resistit tibi Christus: dum eccliam suam, supra petrā ædificat, nec sinit vlli particulari ecclie, hanc petram appropriari. Ideo, nec petrum. Vides ergo, qd̄ vnicū illud pronomen, meam, tanq̄ chry stallus cœlestis, omnes has decretales infrigidat, vt ante faciem frigus eius nulla sustinere possit. dum cōmunem petrā, cōmunē potestatem, cōes clauis, cōem petrū, & omnia cōsa facit. Ita iure diuino, quicquid habet rho, ecclia, habet quælibet ecclia, quātumlibet parua.

Quia ad omnes dicit, & Paulus, i. Corin. iij. Omnia vestra, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephe, siue mundus, omnia vestra, vos autem Christi.

ESSET sane ridiculū, qd̄ omniū ecclesiarū, idem est baptismus, eadem eucharistia, eadem cōfirmatio, idem verbum dei, idem sacerdotium, eadem poenitentia, vnctionis, matrimonii, & omnia sacramenta: eadem fides, spes, charitas, gratia, mors, vita, gloria: & vna sola, aduersa hæc temporalis potentia, vni tributa esset, per verbum dei, quod cōmune est omnibus.

Quare vbiq̄q̄ prædicatur verbum dei, & creditur, ibi est ve-

D

Octau⁹ anacletus.

Sacro sancta palea est, caue accedas.

Elige, vtrū maus, super petrā, aut significat super fidem, & sic oēs ecclie super eam sunt edificatæ, aut super petram significat potestatem, & ita oēs ecclie sūt æquales.

Hoc pronomen meā, infrigidat feruorem oīm decre.

Quicquid iure diuino rho, ecclia habet, id eodem iure habet & quilibet ecclia.

NOTA Hæc ratio vtrios nugas arguit

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Vbi vera fides, ibi & petra, ecclesia, Christi sponsa & oia spōsi.

ra fides, petra ista immobilis, vbi autē fides, ibi ecclesia, vbi ecclesia, ibi spō Christi, vbi sponsa christi, ibi omnia quae sunt sponsi. Ita fides omnia secum habet, quae ad fidem sequuntur, clauēs, sacramenta, potestatem, & omnia alia.

NOTA

Claues sunt traditae, non Petro, sed ecclesiae, non romano, sed vniuersali & cuilibet ecclesiae.

QVAERO etiā, si soli sunt Petro clauēs datae, & nō vniuersae ecclesiae, cur nō vocātur clauēs Petri, cur nō vocātur clauēs ecclesiae romanae? Cur ipsemet pōtiffex in suis literis, vocat eas clauēs sanctae matris ecclesiae? Aut em̄ haec vox cōmunis totius ecclesiae, iniuriam facit rho, ecclesiae, in suo priuilegio, sibi soli attrahētī clauēs. Aut rho, ecclesia, schisma querit, dicens, Ego sum Cephe, & toti ecclesiae rapit rem, quā ipsamet cōstitetur cōem. Patet ergo, testimonio oīm publico, nō petro, sed ecclesiae esse clauēs traditas, non rhomanae, sed vniuersali & cuilibet. Præter hæc, vide, quā recte per petrā intelligant potestatem. Nā, cum p̄as esse nō possit, nisi ecclesia sit prius fundata, quae accipiat p̄tatem, quō ecclesia super p̄tatem, id est, prius ædificatur super posteri? Deniq; p̄tatem nō per petrā, sed per clauēs christus intelligit, quas ecclesiae super petram (id est fidē) prius ædificatae tradit, vt clare textus ordo pbat. Vides ergo, quam ambitio excæcet oculos mētis, vt clauū potestate nō contenta, etiā ex petra fidei (quae est ecclesiae substantia) potestatem faciat.

Anacleto se ipsum redarguit,

QVOD autē hic Anacletus rho, sedem primā vocat, & Alexandrinā secundā, & Antiochenā tertiam, seipsum iterū redarguit, non solū, quia iste ordo tam diu mutatus est, verū etiā, qd sequitur hinc, aut Alexandrinā esse iure diuino secundā, & Antiochenā tertiam. Aut, nec rhomanā primā, quia eodē iure oportet esse primā, quo secundā & tertiam. At manifestū est, qd secundā & tertiam suo iure ordinat rhoma, ergo & seipsam primam suo iure ordinat.

Errat in historia,

ERRAT etiā in historia, qd Ignatiū scribit cōstitutum a Petro Ep̄m Antiochia sibi successorē, cum in ecclesiastica historia pateat, Enodium Petro, & Enodio Ignatiū successisse. Ideo, nō est credibile, huius canonis autorem esse Anacletum.

Vide paleā.

IAM audi iterū securū affirmatorē, id est temerariū. Inter beatos ap̄los, inquit, quædā fuit discretio potestatis, & licet om̄es essent apostoli, Petro tñ concessum est a dño, & ipsi inter se voluerunt id ipsum, vt reliquis apostolis omnibus præferret.

Interrogatio Vbi?

Ibi, & tu conuersus cōfirma fratres tuos. Hui, belle duplex est primat⁹, honoris & potestatis. Petrus princeps ap̄torū,

OBSECO, quæ fuit ita discretio potestatis? nunquid Petrus ordinauit apostolos? nunquid misit eos? nunquid cōfirmavit eos? Vbi legisti belua, qd a dño cōcessum est Petro habere discretam potestatem ab aliis? quando hoc ipsi voluerunt?

QVIN hic signa. Duplex est primatus, honoris & p̄tatis. Qd Petrus prim⁹ fuit in ordine, nemo negat. Nā & inter cardinales, ep̄i scopos, sacerdotes, doctores, principes, etiā si nullus alteri subiectus est, tñ necesse est in cōuentu aliquē primo loco sedere, cum tñ nihil habeat sc̄ipere illis. Ita Petrū fatemur principē ap̄torū, primū ecclesiae membrū, caput collegii apostolici, & alia quæ de eo sancti patres dixerunt. Ita videmus & rhomanos pōtiffices semper fuisse honorat⁹

ros, vt successores Petri & primo loco habitos. Et in hoc recte & laudabiliter actū est, & agitur, agendūq; est, sine querela.

ALTEBR aut primatus petri p̄dicauit euāgelicū, ep̄os & p̄sbyte ros ordinauit, in locis suis. oēs a iolo christo sunt æqualiter missi, & immediate. Hunc primatū isti honestissimi canones ambiunt, & verbis dei abutuntur in hanc tyrannidē stabilendā. Nolunt em̄ vllum Ep̄m i toto mundo fieri, nisi palliū & autoritatē Rho, p̄tificis habeat. Et vbi petrus sese nō extulit super ap̄los, ibi vnus ap̄li successor, longe minor suo p̄decessore (sicut Ep̄us ap̄lo) non contentus honoris primatu, omnīū ap̄lorū successoribus vult dominari in potestate & violentia, sed non etiam ipse pascere. &c.

HANC rationem inuictam oppono omnibus, qui Rho, p̄tifici adulantur super totius mundi dominio, & expecto cum fiducia, quānam contra possint mouere, aut gannire. Quia simul fretus, tanq̄ certissima, & omnibus notissima veritate, cum fiducia proclamo, quod decreta quæcūq; aliter statuunt, nō modo frigidissima sunt, sed etiā cōtraria diuinæ scripturæ, euangelio & actibus, ep̄lis ap̄lorū. In quibus tam crebre, tam aperte, Ap̄lorū æqualis, & in mundo diuersa cōmissa prouincia describitur: vt ego nō possim satis admirari, esse potuisse vnq̄ tam temerarios adultores, qui contra hæc fulmina scripturæ, fumū suū terrenū leuare auderent, hoc successorī petri ep̄o arrogantes, qd nec ap̄lo petro p̄decessori vnq̄ permissum est. Nec tñ mirarer, si id solū arrogaret, nec hoc quereretur, sed qd huic arrogantiæ repugnantes scripturas maluerint corrumpere, quā repugnantibus tēporalem hunc potestatis primatum cedere.

ADDO ad hæc, qd nec in hoc recte & euāgelice fit a rho, p̄tifici qd Ep̄os e rho, ecclesia p̄pagatos, id ē, ecclesiā latinā sic administrat, vt soli ip̄i ordinēt & cōfirmēt Ep̄os oēs. In hoc em̄ nō Christo, sed sibi ecclesias christi vident arrogare, cū ap̄li Pauli exemplo, deberent etiā aliis cōmittere cōstitutionē Ep̄orū, videlicet Archiep̄iscopis & vicinis. Deberent ergo illos deo cōmittere, & neq̄ cogere, vt pro nouo Ep̄iscopo ad vrbem mitterent, habet em̄ hoc speciem nō leuem auaritiæ & tyrannidis, qua dominantur fidei eorū, qd Paulus noluit in Corinthios sibi vsurpare. Sufficeret em̄ semel Ep̄m dedisse, & deinceps eos gratiæ dei cōmēdatos propagationi propriæ eos relinquere, aut solūmō curā gerere, ne a fide degenerarent, sicut apostolus in Galatis monstrauit exemplū. Nunc videmus prætextu huius beneficii & primatus, oīm ep̄iscopatus & sacerdotia, in vraginē romanæ auaritiæ rapi, tot simoniæ impudentissimæ mōstris, hoc vno operculo rectis.

SEQ VITVR.

ET Cephas, id est, caput & principium teneret apostolatus. Veli hic locus ostendit, magis affectu p̄tatis, quā veritatis studio, hūc primatū quæsitum, Quo em̄ tot fallis argumentis vteretur, si semel &

D ij

Ecquid hic Ruffine vides qd nolis?

Dñari qd em̄ volūt, sed nō ipsi pascere, & animā p̄ ouibus ponere &c.

Pia & fiducia christiana plena p̄fessio.

Adulatorū impudēs arrogatio.

Fidele & christianum, consilium,

Multa simoniæ impudentissimæ monstra, vno operculo reguntur,

DECIMAETERTIAE CONCLUSIONIS,

Multis eget *solidā haberent causā, multis autē eget mendacium, ut verū appa*
reat. Itaq; tam inficius est iste Scenicus & poeticus Anacletus, ut Ce
phan, caput interpretatur, contra euentissimū & apostolicū testimo
niū Iohannis apostoli, qui dicit Iohan. ij. Intuitus eum Iesus dixit,
Tu es Simon filius Iohanna, Tu vocaberis Cephas, qđ interpretatur
Petrus. Pudet me, quod super hoc errore crassū, tantum negoti
um struitur. in quo simul indiligentes se fuisse euangelii lectores:
IDEO non mirum, quod & falsos intellectores se ostendunt. Me
lius Leo supra petram, soliditatem intelligens, Vocabulum Ce
phe bene nouit. At hic, nec euangelistū, nec Canones recte intelligit.
Est autē Cephe: teste Hiero: syrum vocabulum, significans soliditatē,
quā græcus petrū vel petrā, id est, saxum vel rupem firmam transu
lit. At noster nugator, cephalen græce, pro cepha Syriace accepit,
& tñ inter sacros canones, vel primus habetur. Nam in decretalibus,
q̄s Greg. ix. & Bonif. viij. cōgesserunt, huic canoni suisq; similib; au
toritas tanta tribuitur, ut vix vna sit, quæ nō tortū hunc spiret. Præ
tereo, qđ deinceps hanc formā successoribus traditā fabulatur, seruā
dā a cæteris Ep̄is, oīno aliud nihil quā ambitiosissimū spirās affectū

Sequitur pulchra similitudo.

Pulchra simi
litudo.
Moses et Aa
ron.
Nō frustra
hos canones
excudit.
Vide nouā
grāmaticā.

ET NON solum in nouo testamento est cōstitutū, sed etiā in veteri fuit, sicut scriptū est. Moses & Aaron in sacerdotibus eius, id est, primi inter eos fuerunt.

QVID audio: quā nō frustra hos canones lego, quā egregie diuino scripturas intelligere. PRIMVM, qui vnum solum summum sacerdotem in veteri lege noui, nunc didici duos fuisse primos. SECVNDO, etiā grāmaticā nouam vide, in sacerdotibus eius, idē est, qđ primi inter eos fuerunt, cum hucusq; hoc versu psalmi, intellexerim nihil aliud dici, quā Mosen & Aaron sacerdotes, vel de numero sacerdotū fuisse, sicut Samuel inter inuocantes nomen eius, nihil de primitate vel cogitans. TERTIVM documentū, qđ summus sacerdos veteris legis fuerit figura rho, pōtificis. Ap̄tus em̄ ad Hebræos, me mirū in modum decepit, cum vniuersis ecclesiæ doctorib; docens, nō rho, pont., sed Christum solum fuisse per summū & vnum pontificem significatum.

VT HOC omittam, quod illis omnia in figura contigisse scimus, & in nouo testamento figuram ille denuo reuocat, ut sit similis figura vtriusq; testamenti, nihil iam vtrunq; ab vtroq; differēs. Vror ego, diuinas literas ab his porcis, tam impudētē cōculcari præsertim, sub nomine rho, pōtificis, & rho, ecclesiæ.

QVID autē hoc est: qđ duos primos sacerdotes in veteri testamento statuit, magno sui primatus detrimento? imitare qđ dicitis, & si falsum. Ite similitudo, & da etiā nunc duos primos. quomō vnum primum probabis per duos primos? Vides ergo hos homines, eos fuisse, qui simplicitate fidei nostræ abusi, ausi sunt statuere, quicquid vel somnare potuerunt.

IN FINE concludit, & eadem dexteritate rho, ecclesiam cardinē

vocat, in quo omnes ecclesie reguntur, domino disponente. & tandem fit finis hic. Nam ceteri canones, qui eadem spirant, horum nimis in fluxu infecti, sic spirant.

NON possum aut omittere, quin & decretalem, vel vna adduca, vt appareat, quid prosit ecclesias regere, & scripturas sacras non intel- ligere. Sunt enim & decretales, quae plurimae frigidissimae. haec maxie, quae maximae sunt in vsu. TRANSEO illam de constitutione. c. translato, quae puto sic a me vindicata antea, vt necesse non sit repete- re. At illo onus illud. c. significasti de elect. vbi Archiepiscopus Pa- normitanus cum rege & regno Siciliae iustissime mirati, quod pallium accepturus exigeretur iuramentum. & vbi pulchra modestia, contra hanc in foelicissimam exactionem, adduceret praecipuum Christi & sta- tuta conciliorum, talem accepit responsionem & interpretationem scrip- turae sanctae a Paschale rho, pontifice, hoc est a Notariis rhomanis.

MIRENTVR: inquit: dominum nostrum Iesum Christum, qui cum ouium suarum curam Petro committeret, conditionem apposuit, di- cens. Si diligis me, pascue oues meas &c. ADEO percussit sunt pa- pae & rhomanae Curiae proceres vnius huius Episcopi interrogatio- ne, vt quid responderent, non inuenirent: donec spiritus domini eos huc rotaret, vbi omnibus ostenderent, in lege domini, nec voluntate in, nec meditationem eis fuisse. Agam interim partes Archiepiscopi.

Si exemplum Christi placet & valet apud te, o Paschalis, cur non imi- taris? Si non placet, cur adducis? cur tu quae non contentus quaerere, an di- ligat Christum, sine iuramento committis oues Christi? Cum placeat exemplum, cur non sufficit & conditio: an melior & sanctior est condi- tio iuramenti, quam amoris? An plura speras eum facturum, qui coac- tus iurat, quam qui sponte amat? Christus soluit Petrum a lege & coac- tione voti & iuramenti, solam libertatis & charitatis in eo quaerit fidem. Et tu libertatem tollens, lege iuramenti cogis: vbi est exem- plum Christi? vbi conditionis similitudo? Est per verbum diligere, intelligendum iuramentum?

Nunquid Christus a Petro iuramentum exegit pro rho, ecclesia? Quid hoc ad oues Christi, quod tibi iuratur, & ecclesiae tuae? Tuae sunt oues, an Christi? At tu optime pater, an Christum diligat, prorsus nihil curas: sordet haec tibi, vt vilissima conditio: tibi vt fidelis sit, iu- rameto astringis. Adhuc stat interrogatio Archiepiscopi, non satisfecisti.

ADHVC quaeritur, quo iure, hanc fidelitatem extorqueas. Tua responsio, profundius te mergit & capit. Deinde, cui quae so, tu iuras fi- delitatem? Cur facis & imponis alteri onus, quod digito non vis moue- re, contra, & charitatem, & legem naturae?

DEINDE, adhuc quaestio etiam illa stat. Cur praecedentes pontifi- ces non exegerunt iuramentum? Cur alii non praestiterunt? vnde noua ista exactione: vis dicame? Ex mala fidei possessa potestate: conscientia metuit, iusticia non suffragatur. Ideo quaeritur vt cunctis solatiu & fir- mamentum.

ITAQVE hodie pontificari non licet, nisi iures rho, pontifici h-

D ij

Sunt & de-
cretales aliq
frigidissimae

In Actis.

Panormita-
nus,

Si diligis me,
pascue oues
meas.

Exemplum
Christi pro-
bas, etiam imi-
tetur.
Christus sola
libertatis &
charitatis fi-
dem in Pe-
tro quaerit.

Tuae sunt
oues an Chri-
sti?

Cui tu iu-
ras fidelitatem?

Haec diligen-
tissime obser-
ua.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Nihil nostro seculo cū conditiōib⁹ christi.

delitate. Iurata autē fidelitate, mox dignus es pōtificari, siue diligas, siue pascas. has em̄ cōditiones Christus requirat, quid de iis nostro seculo; nec hoc curetur, an sanctus, doctusq; sit, an minus. solum sit seruus rho, ecclesie. Nō licet Christo libertatis Magistro seruire, nisi primum fias iuratum mancipium rho, curie.

SATIS est ab exemplo Christi didicisse, quālibet conditionē fratribus etiā iniquissimā, imponere pro libito. Ipsam vero Christi conditionem, ne syllaba quidem meminisse.

Nullus ē rho, pō, nisi diligat & pascat, ex sēctia Pal.

SED responde adhuc semel, Paschalis, tuo te iudicio peto. Si christus conditionē ibi posuit, vt dicis, iam tuo ore desinimus, Nullū esse rho, pōtificem, nisi diligat ac pascat: quia pactū & cōmissio conditio nalis, si conditio non stet, non valet. Tuo ergo entymemate vtar. Archiepiscopus Panormitanus sine cōditione iuramenti prætiti in facto, non est Episcopus. Ergo nec tu Papa, nisi in facto primū prætites cōditionem amoris & pascae. Quæ si vera sunt, iam in sexcentis annis non habuimus papam. Nullus em̄ docuit nos verbum del.

Vide, vt vrgat.

nec sufficit, qd promittas te amaturū, quia tibi nō sufficit promissio iuraturū. Sed sicut tu a fratre exigis conditionem in facto, ita nos noīe Christi maiorem hanc cōditionem exigimus in facto, aut tua autoritate papam negamus. Quid hic facies? vides ergo, quā impatiēs sit scriptura corruptionis, quā vanos ostendat eos qui se maculant.

O dolor, o pietas.

Noluit Paschalis vinci interrogatione, nec male egisse videri, & ignarus seipsum toto pōuiscatu indignū redarguit. dumq; festucam fratri eruit, trabes suas nobis ostendit. Ista est ergo pastura, qd rho, omnia sibi insecunt, omnibus omnia imponunt, omnibus se subtrahunt, & qd atrocius est, non ad christum, sed ad seipsum nos cogunt. nō exigunt conditionem, qua christi libertatē pmittamus, sed qua sibi seruitutē iuremus. Quæ autē maior miseria ecclesie, quā nō amore, sed vi cōglutinati; pontifices nō benevolentia, sed potestate imperare? Subditos nō amore, sed odio & timore coactos seruire?

Festucā fratri eruens, suas trabes ostendit.

Miseria ecclesie.

Sed sequitur digna applicatio similitudinis.

Applicatio similitudis.

Si conscientiarū factor & cognitor sece etorū, cōditione hac vsus est, nec semel tm̄, sed & secundo, & vsq; ad cōtristationem, qua nos oportet sollicitudine, tantā ecclesie praelationem imponere fratribus, quorum conscientias non videmus?

Ironicos.

NEC mirū certe, quia Petrus, Paulus & alii apostoli, nō erant tam solliciti, tanta sollicitudine, quanta nunc sunt Rho. Deinde, quia cognouerunt forte cōscientias illorū, quos sacerdotes constitutebant, nec exemplū christi adeo curauerunt. Nōne hoc est seipsum ridere? Sed nec christus, cuius oues sunt pprie, licet pro eis se traderet, nō tū fuit tam sollicitus, vt iuramentum a Petro exigeret, sed velut dormitans, dilectionem tantūmodo, rem sane leuissimā exegit. Quandoquidem, nisi iuramentū Paschalis charitati præponeret, sine dubio exemplo christi cōtentus esset, nec se oportere magis sollicitū esse quere retur; quā christū ipsum, qui & Iudam præposuit ouibus pascentis, quem malum esse nouit, atq; id sine conditione, Vides em̄, vt arguā

Christ⁹, qui animā p ouib⁹ posuit nō exegit iuramentū a Petro.

a minori, Christus exegit, quanto magis nos, quasi vero hoc aliquid ad rem pertineat, qd christus conscientias nouit, rho, pōtifex nō nouit: cum christ⁹ exemplū in hoc oibus p̄buerit imitandū. deniq; & nos nō nouimus conscientias rho, pontificis, iuret ergo & nobis cōditionem, Christi salutem.

ITER VM quæro, Si ignorantia cōscientiarū sola est causa exigendi iuramēti, Cur nō cogis, vt iuret se recte iurasse, idq; sine fine; cum in nullo iuramēto cōscientiā eius noscas, recte ne iuret, an secus? Si autē ignorantia ista cōscientiæ, nō mouet ad exactiōē iuramenti, qua fronte ignorantia cōscientiarū pro causa adducis? Quæ est ista mirabilis in vno hoie super eodē hoie, patientia & impatientia ignorantie cōscientiæ? Si accepto iuramento, tantā administratiōē ei cedis, cur nō qd leuius erat, iuramentū cedis? An putas qd maior res sit iuramentū tibi præstitū, quā tantæ ecclesiæ administratiō?

Exigendi iuramēti ratio infinita,

Nō est tantū iuramentū, quāti est ecclesiæ administratiō.

Eo magis iuramentū relinquendū, q̄ minus cōscientiæ notæ.

AD hæc, ignorata cōscientia debuit te quā tutissimū facere ad imponendam prælationem, vt eo magis relinqueres iuramentū, quominus conscientias nostri, ne forte ad periuriū cum cogeres, Gaudendum tibi fuit, hanc tibi a christo relictam libertatem, vt possis eis oues committere, quorum corda non nosti. Nunc per iuramentum secreta exploras, aut in periculum fratrem adducis, quorum verumq; grauissimum est, idq; sine causa, nec propter deum, sed propter fidelitatem romanæ ecclesiæ.

DEMVM, si ignorantia est causa iuramenti, sequitur, si scires cōscientiam, male te exegisse iuramentum. At, cum quisq; de quolibet debeat optima præsumere, & charitatis sit omnia credere, hæc ipsa fides de fratris bonitate, certior est omni scientia, qd etiā si scires, diu scire non possis, credere autē semper possis

Quisq; de q̄ libet optima debet præsumere.

VLTIMO, Nunquid post iuramentū nostri eius conscientiam eur ergo nō toto tempore tibi iurat, qui toto tempore causas iuramenti tibi præstat? Hæc dixi, vt videamus quid sit verbo dei nolle credere, & scripturas suo sensui aptare. quomō ego sperem apud rho, pont, esse ius interpretandæ scripturæ, qui tam manifeste scripturas in alieno sensu tractant? Vel, quid non obrineant in terra rho: Quid non audeant eorum nomine adulatores, si hæc persuasio eorum nos ceperit & euerterit, non licere scilicet eorum dicta cum iudicio legere, & eis solis interpretandæ scripturæ iura cōcessa esse. Tunc em̄ (vt Aug. verbo vtat) vere sine periculo primatus huius in ecclesia iudicatur: sed mirum, si nō deo & nobis illudatur. Absit, absit, ista plus quā

Cur hæc dixerit,

Quid nō audeant adulatores, si non licet pō, dicere cū iudicio legere?

Babylonica captiuitas.

Sequitur nunc oppositorū dissolutio.

Aiunt omne iurandū a dño in euāgelio esse prohibitū, nec ab aplis post dñm, nec in conciliis inueniri posse statutum.

Aiunt omne iuramentum prohibitū.

His t̄tibus insuperabilibus prostratus, quid dicat, audiamus. Quid est ergo, quod dominus subsequenter ait, Quod amplius est, a malo est? hoc enim amplius, vt exigamus malum, nos illo permittente compellit.

Qd amplius est a malo est.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Quod am-
pli⁹ est a ma-
lo est, id est,
non debet fi-
eri,

QVOD Christus prohibet & negat, hic affirmat & præcipit. Christus dicit, Quod amplius est, a malo est, id est, non debet fieri. Iolo est, id est, de pronitate iurandi, sine necessitate fratris, hoc est, de libidine iurandi, sicut mulierem concupiscere prohibuit, qui tamen debitum coniugibus reddendum non prohibuit. Ita libidine iurandi, non iuramentum debitum prohibuit. Hic dicit, hoc amplius cogit nos, id est, fieri omnino oportet. Sed audiamus hoc malum, quod nullus in verbis euangelij cogitavit unquam.

NONNE malum est (inquit) ab ecclesiae unitate, & a sedis apostolicæ obedientia resilire, & contra canonum statuta prorumpere, quod multi etiam post præstitum sacramentum præsumpserunt?

EGO putabam, quod hoc malum esset interpretatur, non diligere Christum, non pascere oves, & harum sollicitudine, exemplo Christi torqueri ad iuramenti exactiorem. Verum, hæc Christus a Petro requirit. hodie curandū, ne ab obedientia sedis apostolicæ resiliant Episcopi.

Cur non in omni
præcepto exigis iuramentum?

TVNC ego, Episcopus meus nondum quicquam illorum malorum fecit, ut quid ergo exigis iuramentum? An quod ignoras cum non facturum? Cur non in omni præcepto dei exigis iuramentum? cur hic te non compellit malum? an non est malum a præceptis dei resilire? Quin ecclesiam repleas, non nisi iuramentis. Si autem in dei præceptis tam patiens es, ut te tot mala, quæ in prospectu dominatur, etiam in domesticis tuis, ad iuramentum non compellunt, quomodo in tuis præceptis, mala, nec præsentia, nec forte unquam futura, te compellunt? Nonne perspicuum est fit, quod amor sui, quo magis sese venustat, magis seipsum perdit? Prorsus nulla reliqua est ratio, quin si in tuis præceptis iuramenta exigas pro tuo comodo, multo magis exigas pro dei comodo. aut si hic non facis, non sine culpa ibi facis. Habes ergo malum, quod rho, in euangelio intelligunt, quod est suspitio mala de fratribus bonis. nam transgressiones mandatorum dei, an malæ sint, alii viderit. Oculi ambitiois & avaritiæ.

Amor sui.

Oculus ambitiois & avaritiæ.

SEQ VITVR.

HOC nimirum malo ac necessitate compellimur iuramentum pro fide, pro obedientia, pro unitate requirere.

Quare exigatur iuramentum.

NVNQVAM VIDETUR etiam pro fide Christi, pro obedientia dei, pro unitate fratrum? Non, sed hoc unum ecclesiae bonum & necessarium est, ut Rhomana seculum dominetur, & cæteræ omnes seruiant captiuitatem.

Christiani in India.

PROINDE, christiani in India, adhuc magno malo laborant, ita suspitio pessima de optimis fratribus est causa exigendi iuramenti. quam tamen non habent in præceptis dei, in quibus præsumunt omnia seruari.

Rhomana ecclesia.

ETIAM hic unitatem ecclesiae fidem & obedientiam rho, ecclesiae intelligit, non fidem, spem, charitatem, sacramenta, verbum, & cætera quæ eadem sunt, sed hoc singulare, quod nulli ecclesiae convenire vult, nisi suæ, & tamen unitatem vocant. Sola rhomana ecclesia hoc habet hodie vel summum bonum, & tamen cæteræ omnes in eo ipso conueniunt quod non habent: & fiunt unum in re non communi, sed singularissima & uni homini tributa. Sic enim discenda sunt noua vocabula non

Ar̄is temporibus in scripturis & ecclesia dei. Quanto rectius Cypranus vnitate hanc charitatem intellexit, sicut & Christus rogauit Iohan. xvij. vt sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus, vnu (inquit) in nobis, non in ecclesia Rho.

IN FINE.

Aiunt in concilijs non inueniri statutū. quasi rho, ecclesie legē concilia vllam præfixerint, Cum omnia concilia per rho, ecclesie auctoritatem & facta sint, & robur acceperint. Et in eorum statutis, patēter excipiatur rho, pontificis auctoritas.

Quis hæc ferat quæso? Nunquid Nicenum conciliū robur accipit, aut factum est auctoritate rho, ecclesie? nūquid & multa alia per Augustinum, & olim Cyprianum in Aphrica habita? Deniq; etiam si statuta exciperent rho, ponti, tamen ipse debet nolle excipi, pro edificatione ecclesie. Hic autem gloriatur se nemini quicq; debere, vt & deus ei nihil debeat.

EGO sane, Archiepiscopo Panor, non tam duro & fragoso pleborq; cōtentionis & tumoris rñdissem sermone, q̄ furor & odium suscitatur, sed dixissem. Sustine frater interim, res magna est, tua solius gratia, hæc tam subito cassare, quæ nos non statuimus. Sic enim pax & charitas aleretur. At ista decretalis, meram superbiam, & præfrac tam fiduciam spirat.

ADIICIAMVS & alterā decretalem, quo firmiter probemus, nō esse solis pontificibus rho, ius interpretandi sacras literas, nec oportere captiuos esse christianos in eorum verba, sed cum libero iudicio omnia eorum legenda.

DE maioriāte & obedientia Cap. solitæ. vbi, cum imperator Constantinopolitanus obieisset rho, pontifici verbum Petri, subditi estote omni humanæ creaturæ &c. quo voluit patriarcham Constantinop, sibi inferiorem facere. Respondet Innocentius tertius, siue quis fuerit, familiaris ei? scriba, prius ignarus sacrarū l̄rarū dicēs,

Verum, si personam loquentis, & eorum ad quos loquebatur, ac vim locutionis attendisses diligentius, talem scribentis non expressisses intellectum.

Vide quæso pastorem hunc ouium Christi, qui interpretaturus verbum dei, parat personarum differentias afferre. cum verbum dei nihil æque impugnet, atq; respectum personarum. Non est em̄ acceptio personarum apud deum, sed quicquid præcipit, omnibus præcipit, magnis & paruis. Sed age, videamus quā loquentis personam hic nouus aduehat scripturæ interpretes.

Scribebat enim Apostolus subditis suis, & eos ad meritum humilitatis prouocabat.

Sic habes loquentis personam, & eorum ad quos scripsit, id est,

E

Cypranus vnitate hæc charitatē intellexit.

De cōcilijs.

Nicenu cōciliū nō est auctoritate rho, ecclesie coactum.

Panor. Archiepiscop?

Cum iudicio etiā pontifices legendi.

Imperator Cōstantinopolitanus, obiecit rho, pōr, verbū petri, Subditi estote &c.

Respondet Innocenti⁹ tertius.

Vide quæso hūc pastore.

De? nō respicit personas, sed quod præcipit, omnibus præcipit

DECIMAETER TIAE CONCLVSIONIS,

maioris & minoris. Deinde vim locutionis, quæ est, prouocatio ad meritum humilitatis. hæc ille. Principio, quid noui quæso hæc affert interpretatio: Quis vnq̄ præcipit aliis, aut docet alios, quam subditos suos? Quid ergo necessaria est distinctio personarum, ad intelligendum hunc solum locum Petri, præ cæteris eiusdem, & omnium doctorum scripturis? An in cæteris, subditi docent maiores, di scipuli magistrum, gentes Apostolum? VERVM, sic oportet loqui ne taceant, qui vel pessimam causam tuentur, vel ignari sunt literarum sacrarum. fallit autem hunc locutorem, quod verba Petri, in terim arbitratum esse iuris sui humani, in quibus aliquando maiores statuunt pro inferiorum salute, quæ ipsos non tangunt. Atq; hoc mirum est, quod ex diuino præcepto Petri, nobis consilium facit, dicens, eum prouocasse subditos ad humilitatem, videlicet non præcipisse, nec consuluisse: sed tanq̄ ad humilitatis supererogatum (vt vocant) meritum prouocasse. Hæc scilicet vim in locutione dei, inueniunt pastores ouium. cum Petrus præcipiat, præceptum diuinum & necessarium addens. Sic est voluntas dei.

Quid fefellerit Innocentiū

Vim in locutione dei pastores inueniunt.

Sensus Innocentiū.

Per decretales non raro extinguitur euāgelium, per verbū humanū, tollit diuinum.

Pro verbo dei vritur, & vehementer vrget.

An aliud sunt pontifices quā christiani? acerba concessio.

Si ista sapientia pcederet, eleuaret vniuersam Petri autoritatē

SEQVAMVR tamen sensum eius, qui est, hac locutionis vi distinctis personis, non Petrum, non successores eius, non rectores in ecclesia: sed subditos tantum puocari ad subiectionem. videamus quid sequatur. PRIMO, Petrus & pontifices sunt exempta præcepto dei, non decet eos obedire deo, sed solos subditos. & cū ius seu verbum diuinum omnibus præfigatur, magnis & paruis, nullumq; sinat exceptum, Notarius tamen papæ, potestatem habet excipere quos vult. Itayides, per decretales extingui euāgelium, per verbū hominis, tolli verbum dei. & hoc monstrum adoramus christiani in ecclesia Christi, pro verbo dei. QVIS quæso non vratur?

QVIS autē ita insaniret alius, vt Petrum hanc subiectionem subditis imposuisse sua autoritate, crederet: quo se ipse ab eodem præcepto eximeret? Hoc si fecit, aliud docuit verbo, & aliud monstrauit exemplo: hoc est, destruxit quæ docuit. An oportet, subditos Petri & successoris, esse subiectos casari: ipsos vero contrario exemplo idem eisdem dissuadere? An, non Petrus fuit subditus potestatibus, sicut docuit? Non fuit Christus sub casare? Nōne omnes Apostoli & sancti? An rho, pontifici non licet puocari ad meritum humilitatis? Huic soli licet erigi in peccatum superbix: Itaq; aliud tam potēces sunt, quā christiani: quoniā lex christianorum eos non ligat. alio eunt ipsi, alio eorū subditi. alio pastores, alio oues. alio duces, alio greges. noua certe ratione, ducendi, pascendi, regendi. Non iam dicant, venite, sed, ite, nō præcedant, sed tantūmodo, dimittant populū in mandatis dei.

QVOD si in hoc loco ista sapientia valet, valebit & in omni alio præcepto Petri, vbi docet fidem Christi. euacuabiturq; vniuersa autoritas Petri: quia vbiq; dicitur, hoc subditis præcepisse, nō sibi nec successoribus. quandoquidem, non nisi subditis loqui potuit. Dicamus ergo & hic, si loquentis personā attendisses, & eorū ad quos loquitur, non ita exposuisses intellectum eius, quia loquitur sub-

ditis suis, & eos ad meritum fidei, spei, & charitatis puocat: seipsum & nos exemptos voluit. Et recte, sic enim hodie attendunt diligentissime Rhomani loquentis sui Petri personam, vt eis licere nihil eorum seruare, quæ ille locutus est, intelligant: ne Christo quidem credere, & christianos esse ac viuere: vt reiecto verbo christiano Petri, digni fiant hac decretali christiani. qualis lex, talis & populus.

Vbi ergo manebit, qd in omnibus quæ docentur in sacris literis, oportet primos esse pōtiffices: & lucem mundi, vt videantur eorum opera ab hominibus? Quid? si subditi dicāt, aliud nec facere, nec debere possumus, quā a pastoribus nostris fieri videmus? vbi tunc manebit verbum Petri? vbi tunc eorum persona, ad quos loquitur? Quando subditi maiorem causam habent illud reiciendi: eo ipso, quo vident, ipsum non modo nō seruari, sed etiam reici ab iis, quorum exemplo viuere debent. vix me contineo, ne decretalem hanc impissimam & peruersissimam dicam blasphemiam.

Sed iam cognita & persona loquentis & audientis, & vi locutionis, prosequamur, quo modo hæc exequatur.

Nam si per hoc, quod dixit, subditi estote, sacerdotibus voluit iugum subiectionis imponere, & eis prælationis autoritatem auferre, quibus eos subiectos esse monebat, Sequeretur ex hoc etiam, quod seruus quilibet in sacerdotes imperium accipisset, cum dicitur omni humanæ creaturæ.

Quā amarū verbum, subditi estote, vnde & repetit quā potest odiosius: appellans iugum subiectionis, contra autoritatem prælationis, & serui imperium velur querulans. Deinde, monebat (inquit) exhorrens præcepti vocabulū aliud nihil spirans, quā ne cogatur subesse vlli hominū: sed vt liceat omnibus præesse, aut saltem, vt consilium ex præcepto faciat.

QVALE autē est incōueniēs, esse sacerdotem subiectum seruo? Nōne Christus in medio omnium venit ministrari, & formam serui accepit? An hæc puocatio ad meritum humilitatis non nisi ad subditos Christi pertinet, cuius Rhomani pōtiffices nolunt esse subditi? Christus? iussit nouissimo loco sedere. Et Petrus omnes iubet insinuare humilitatem. Et Paulus, Superiores inuicem arbitantes, & honore præuenientes. Verum, hæc subditis suis dixerunt personæ loquentium, et alia fecuræ sunt.

Quancūq; de hac subiectione, Petrus hoc loco nō loquatur, quæ mutua humilitate spiritus in christianis regnat: sed de ea, qua subiicitur bātur pphanis magistratibus, p̄sibibus, iudicibus: quos p̄tās Rhomani imperii ordinauerat. Hanc eam cōstitutionē vocat Petrus creaturā humanā: qd per hoies creentur iū mgratibus. At hic decretalista, nec vocabula scripturæ intelligit, & audeat eā interpretari. Esse autē creaturā humanā

E ij

Expēde Romanam manentem. moralem.

Qualis lex, talis & populus.

Quid? si subditi dicāt, aliud facere, nec debem? nec possumus, qd pastores.

Aegre se continet, ne hæc decretalē ipsissimā dicat blasphemiam.

Amarū verbum est subditi estote, sed tñ aplicum.

Quāto q̄sq; est maior, tāto submissio re se debet gerere, magisq; subditis inservire, exēplo Christi.

Creatura humana apud Petrum.

DECIMAETER TIAE CONCLVSIONIS,

(Id quod dixi potuisset intelligere (si tam sensum Petri, quā suā ambitionem quaesiuisset) ex mox sequentibus, vbi Petrus distribuens per singula, quae in collectione dixerat, seipsum exponit, omni in quā creaturae, siue regi, siue ducibus, q. d. Ideo dixi omni creaturae & omnibus hominū ordinationibus subici: ne qui vestrum se aduersus minores praesides eleuet, quasi tantūmodo regi obtemperatur: sed etiam missis ab eo, date, facite, seruate, quae, danda, facienda, seruanda sunt, Quo mō Rho. xiiij. Cui honorem, honorem: cui timor ē, timorem: cui tributum, tributum. Non ergo de creatura dei loquitur, quā Innocentius in suis opinionibus cogitat, Sed de creatura humana: vt verba expresse sonant: qualis non est seruus, quem timet imperium accipere super sacerdotes. licet: iuxta euangelium: cuius seruo nos oporteat submitti. quin totum hoc verborum cahos Innocentii, & nihil facit ad rem, & inscitiae suae dumtaxat testimonia sunt.

Aliud est creatura, q̄ Innocentius hic cogitat.

SEQ VITVR.

Quod autem sequitur, siue regi tanquam praecellenti. Non negamus, quin praecellat Imperator in temporalibus: illos dumtaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia.

Si quaeras verborū Petri sic tortorū rationem, rñdebit. Sic volo, sic iubeo, sit praeratione voluntas.

Decretalīsta relicta sententia Petri, anxie de praecellētia regis & pontificis agit

Hic si quaeras, quā auctoritate verbū Petri sic coartet: & quod omnibus dictum est, ad aliquos dumtaxat deprauator aptet: respondit aliquid nihil, quā sic volumus: nostro verbo credi fas est: etiam plus, quā expresso textui verborum dei.

PRIMVM. hic scriba laborat, vbi non vrgetur, & fugit, nemine persequente, scilicet mala fide, & conscientia vexatus. Petrus dicit, regi subdī debere tanq̄ praecellenti. id est, qui sit primarius & plusquā duces ab eo missi. At decretalīsta, vocabulo praecellenti, male tactus: timens, ne praecellentia sonet imperatoris super pontifices, anxie occurrit: & de praecellentia regis & pontificis, longe extra sententia Petri disputat. non aduertens verbum Petri, qui nō mō regi praecellenti: sed etiam ducibus ab eo missis, obtemperare praecipit. immo, omni creaturae humanae: de quibus nihil est sollicitus decretalīsta. quia verbum praecellentiae in ducibus, & creatura humana nō sonuit terribiliter in auribus eius. Breviter, ne dictionem vnā quidē in Petri hac auctoritate intelligit is: quisquis est: scriptorculus Rho-manus. & contendit tamen omnes oues Christi docere.

SED SEQ VAMVR EIVS FVMVM.

Imperator in temporalibus, oibus etiā sacris praecellit, idē iure diuino.

Dico, Imperator in temporalibus omnibus praecellit, etiam sacris: idē iure diuino, vt haec Petri verba cogunt. tñ, quia in arbitrio eius est, & sunt creaturae humanae, potest hanc praecellentia ipse spōte, vel retinere, vel dimittere, & in vtroq̄ habet ius diuinum. Sic a Constantini tempore, non auctoritate pontificū, sed imperatorum, creaturis humanis, data est libertas, personis & rebus ecclesiasticorum.

nec potest ad hoc vllus respōdere aliud qđ valeat. Vnde, si imperator vel duces rursus hęc reuocent, quę sua autoritate donarūt, non potest eis resisti sine peccato & impietate. **Q. VARE,** nihil hic facit deprauator: dumtaxat eos imperatori subiiciens, qui temporalia ab eo suscipiunt, aperte & temere verbum Petri discerpens. A quo, rogo, habet ipse temporalia? A diabolo, vel rapina? Et vbi est, quod supra dixit, personā loquentis attendendā qđ Petrus hęc scripserit suis subditis: Qui sunt Petri subditi? An soli laici? Cur ergo oēs oues Christi sibi cōmissas in Petro iactat? Ergo omnes oues Christi, id est, omnes subditi papę, siue laici, siue clerici: ac per hoc, & ipse dux ac pastor, & arietes gregis, subditi sunt imperatori & ducibus. Sic enim ipsius met decretalists hulus verba sibi collata cogunt. Aut ergo, nō nisi clerici sunt oues Christi Petro cōmissi, aut clerici subditi sunt imperatori simul cum laicis. quia omnes Petro subditi, subduntur a Petro imperatori & ducibus.

Sed pontifex in spiritualibus antecellit, quę tanto sunt digniora, quanto anima præstat corpori.

Et cur hic nō additur, dumtaxat illos, qui spiritualia ab eo suscipiunt? Nempe, qđ in temporalibus excellere vult, ne imperatori vlla parte cogatur subdi, quem Petrus in totum subdit imperatori: ita cogitur sacrum & tremendū verbum dei postremo loco sedere, & nostris affectibus cedere. Sed dicto.

AN PETRVS ignorabat, spiritualia præcellere temporalibus? Cur ergo seipsum & omnes subicit temporalibus administrationibus? Verum, illud longe firmitus. Subditi Petri & papę sunt spirituales, ideo nō subditi imperatori. ex quo sequitur, qđ laici, quia spirituales non sunt, nec subditi Petri, non sint oues Christi: quia has omnes Petro subiecit. Cum autē Petrus: hoc autore decretalista: suis subditis hęc scripserit, sequens erit, solos clericos debere, & nullos laicos, subesse imperatori. aut: qđ maxime horrent: non omnes oues Christi per mundū, sub Petro sunt. aut, omnes subditos esse oportet æqualiter spirituales, si omnes oues & subditi sunt Petro. ac per hoc distinctio ista temporalium & spiritualium, prorsus corrumpit. Quid aliud mereatur, qui sacras literas, humanis traditionibus tractare & cōtamina re audeat, quā vt in hęc monstra cōfusionis & cōtradictionis ruat? Non ergo alii sunt subditi papę & imperatoris, nisi quantum donauit imperatoris constitutio & creatura. hoc verbo Petri & iure diuino omnes subiciuntur gladio & potestati mundanę. sicut & Rho. xiiij. & Tit. iij. scribitur. Omnis (inquit) anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non sine causa gladium portat, ministra dei est, tibi in bonum. Credo, qui omnis anima dixit, nec animā pōtifcis, nec suā ipsius excepit. Sed perpendamus singula, vt videamus, scripturę sacre interpretationem Rho. hodiernam.

Si spiritualia temporalibus præcellunt, quanto anima corpori: ideoq;

E iij

Licet imperatoribus, qđ sua autoritate donarunt te donarunt pō. p. sua voluntate reposcere, nec pōt eis sine peccato resisti,

Oēs, siue laici, siue clerici, subditi sunt imperatori & ducibus.

Festus interrogatio, & vera ratio.

Tremendū dei verbum nostris affectibus seruire cogit, sed nō sine nostro malo.

Si subditi papę, quia sunt spirituales, non sunt subditi imperatori, cōsequit, laicos, qđ spirituales nō sunt, nec subditos petro, nec oues esse Christi.

Premium torquentis scripturā p suo affectu.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Spiritualia nō licet subdi tēporalibus: omnis autē homo habet animā .i. spirituale, ergo nullus homo alteri subdatur, nec oues Christi Petro, cum Petrus sit homo sicut & illi. Paulus dicit, omnis anima subdita sit, quæ utiq; spiritualis est. An Christus non erat spiritualis, quod cum Petro soluit casari didrachmū. An pontifices excepti, quādo dixit, date, quæ casaris sunt, casari? At hoc syllogismo cōcludemus: quod magis spirituale fuerit, præcellat minus spirituale, Tum virgo sancta ancilla dominabitur impio pōtifici, & pannosus mendicus imperatori. obsecro, quæ tandem hinc ludibria sequentur? Hoc sane verum, in verbo & sacramento tradende (hæc em̄ sunt spūalia) pōtifices sunt super omnes. Verum, in tēporalibus rebus, officiis, tributo, censu, vectigali, & omnibus oneribus temporalis rei publicæ prorsus pōtifices & clerici sunt magistratibus subiecti iure diuino, nec exempti, nisi beneficio huius humanæ creaturæ.

Prona ratiocinatio, sed insolens

In verbo & sacramento tradēdo, pōtifices excellūt omnes.

Quid per spūalia intel- ligat.

Hic decretalīstæ suā ignorantia, p̄dūt, & studiū tēporaliū, spūaliū rerū cura omīssa, proferunt

Quod si dixerit, Spiritualia nō intelligo personas ipsas, nam volumus omnes oues christi, nobis esse subiectas & spirituales: sed res ipsas spirituales: vt per temporalia, res temporales. Respondeo, tuo laqueo te capio. Si imperatori tribuis temporalium om̄ potestatem, ergo tua temporalia subtrahis & non vis subdita? Et quod maius est & inæstimabile monstrum, cur tu imperia, regna, dominia, tenes, aufers, cōfers, transfers? Cur his te misces? Est hoc imperatori temporalia permittere, & tibi spiritualia seruare? Quid hic dicent omnes decretalīstæ, nisi, qd̄ tam ex verbis quā operibus suis cognoscuntur, ceu ex foliis & fructibus, se nescire, quid sit, vel temporale, vel spirituale: immo, amissis spiritualibus, solum temporalia amare, vt præcellentia, opulentiā, voluptatem. Si em̄ imperator excellit in temporalibus, non debet ea spiritualis pontifex viurpare, sed subdita illi relinquere: tributum de eis pendere imperatori & ducibus, ac rei publicæ temporalī per illa seruire, quoties fuerint requisiti.

Licet non simpliciter dictum fuerit, subditi estote: sed additum fuit, propter deum.

O miserā & anxiam euasione, immo deploratā inscientiam.

Qui hoc? an iterum consilium fiet ex præcepto? an nō simpliciter subditos suos Petrus puocauit ad humilitatem? Non simpliciter imperator præcellit in temporalibus? O miserum & anxium effugium: immo, deploranda inscientia, quæ nōdum, quid propter deum velit, accipit. Petri sensus planus est, vt statim se ipse exponit, Quia, inquit, sic est voluntas dei, ideo scilicet propter deum subditi debere, non, quia illi mereantur magistratus, sed quia deus ita voluit. At, decretator forte conatus hoc verbo, nō necessariā esse subiectionem eiusmodi docere: quia si Petrus indebitos obsecrarit, meriti videlicet humilitatis causa.

Ve corrupto saluberrimi uerbi dei.

VE TIBI, qui verbum dei saluberrimum tam audacter corruptis miserrime decretator.

Nec pure sit scriptum, Regi præcellenti, sed in

terpositum fuit: forsan non sine causa: tanquam.

Tot mendaciū eget fucis, vt verum saltem videatur. quā misere torquetur hic fugax autor, vt dei præceptū illudat. Si hoc, tanq̄, minuit veritatem, vel regis, vel præcepti, cur superius non similiter dixit, Subditi estote tanq̄ omni humanæ creaturæ: Cur præcepti subdi sine tanq̄: Cur nō dixit, Estote tanq̄ subditi, simulantes subiectionem, sicut ille simulat regem, tanq̄ sit rex? Insulsiō ē ista glossa, quā vt mereatur confutari. Petrus vult, hoc tanq̄, rationalem esse coniunctionem: ostendens, quare sit subdendū: quia (inquit) præcellit, & quia duces missi sunt ab eo. Hoc est, ipsa præcellentia & potestas, quia deo volente gerit, est causā, quare propter deū subdī ei debeatis.

Multo fucio mendacium eget, vt verū videatur. TANQ̄ uā.

Tanq̄ rōnalis hic coniu-

Quod autem sequitur, Ad vindictam malorum, laudem vero bonorum, intelligendum non est, quod rex vel imperator, super bonos & malos acceperit gladii potestatem: sed in eos solummodo, qui videntes gladio, eius sunt iurisdictioni commissi.

O necessariam Rhomanæ curiæ & cleri licentiæ impunitissime glossam. Hic sane opus erat oculos intendere, hic vlcus tangebatur, sed frustra. Iterum, hic cum suo dumtaxat prodit, verbum dei generale torquens in partem populi Christi. Quare & nos eadem absurditissimæ glossam, sed vanam.

Vide, quod ab itiosa ista cōmentatio euadat.

Impia est distinctio.

Glossa in p̄tā tē gladii ficta Petrus oēs sibi obnoxios gladio subiicit.

Impius a p̄tate gladii, siue laicus, siue clerus: nisi quantū ipsa potestas

O necessariam Rhomanæ curiæ & cleri licentiæ impunitissime glossam, sed vanam.

Vide, quod ab itiosa ista cōmentatio euadat.

Impia est distinctio.

Glossa in p̄tā tē gladii ficta Petrus oēs sibi obnoxios gladio subiicit.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

glia dicit donauit ac permisit, sicut olim haerenti tempore Augustini puni-
ebatur potestate gladii, & etiam nunc per ignem. Quod nullo modo liceret fieri,
si ecclesiastica iurisdictione, esset iuris diuini: ea scilicet, qua exempti sunt

Melius esset
& hodie, de
runt timore gla-
dii a peccandi
libidine coer-
ceri, iuxta pre-
ceptum Petri
& Pauli, quod
impunitate,
tantam fene-
stram nequitiae
aperire.

clerici a gladii potestate. Et sicut hodie habet clericalis status, melius
esset, sublatis exemptionibus, rursus gladio subici, iuxta preceptum
Petri & Pauli, omnes clericos: ut puniretur. tunc ecclesia melius habe-
ret, timore gladii, peccatis coercitis. nunc autem suis legibus impune alii
tutur in omne malum. Potest autem potestas gladii clerico, gratuito con-
cedere suum rigorem. Verum, si id nollet facere, non posset cogi, nec ullis
pontificum decretis impediri. Non enim habet potestatem gladii coercendi, quae deus
& Pauli, quod dedit solus. Nec verum est, quod in manu papae sit tubere gladium eximi,
impunitate, vel conditum, libera est potestas gladii a deo collata. sicut & supra dixit: quod in
temporalibus eam habeat imperator. vbi in omnibus dicere debuit, adeo
non potuit omnino negare, gladium non esse in sua manu.

Potuisses autem prerogatiua sacerdotii ex eo pos-
tius intelligere: quod dictum est, non a quolibet, sed a
deo: non regi, sed sacerdoti, non de regia stirpe, sed de
sacerdotali prosapia descendenti: de sacerdotibus vi-
delicet, qui erant in Anathoth, Ecce constitui te super gen-
tes & regna ut euellas & dissipas, aedifices & plantes,

Quid hoc? an non est a deo dictum, quod Petrus & Paulus
dixerunt, subditi estote? Non est sacerdotibus dictum, non est omnibus
dictum, quando Paulus dicit, omnis anima?

Pro impera-
tore faciunt
duo primi
apostoli. Hie-
remias: ut vi-
detur pro pon-
tifice Romani pontifices arrogare, quod constituti sunt super gentes
& regna.

Quid? si imperator dicat, Ego duos apostolos primos pro me habeo: qui
bus plus credendum est, quam Hieremias: eo quod illi, veritatem reuelatam no-
ui testamenti: iste, more prophetico occultatam locutus est: ideo nihil pro-
batur contra me. Quid hic dicitur? Sed adde, si haec vera sunt, Ergo
Hieremias est summus pontifex, quandoquidem, hunc eius titulum tot
Romani pontifices arrogare, quod constituti sunt super gentes
& regna.

Non est alia
in ecclesia pre-
cellentia quam
verbi ministerium.

Igitur, de propheta & opere prophetae, locutus est deus: nihil de
praecellentia sacerdotali. Non est alia praecellentia in ecclesia, quam
verbi ministerium, quod bene saluum manet, si sacerdotes in omnibus
temporalibus subiecti sunt potestati gladii, sicut fuit in Christo, & apo-
stolis, & primoribus Episcopis.

Verba Hie-
re. non sunt
dignitatis &
praecellentiae, sed
laboris & of-
ficii.

Denique, cur non euellit, dissipat, aedificat, plantat, si hoc ad se per-
tinere putat? Non sunt dignitatis & praecellentiae, sed laboris & offi-
cii verba, quae hic ponuntur. Et vbi fuit summus sacerdos in lege, si
Hieremias hoc verbo sacerdos constituitur super gentes & regna,
super quae ille non erat constitutus. Vbi est & illud quoque, quod pontifi-
cem in spiritualibus dumtaxat praecellere dixit, partitus cum Caesare
imperium: si super gentes & regna constitutus est, ad hunc sensum?

Præterea nosse debueras, quod fecit deus duo luminaria magna in firmamento cœli, lumen maius, vt præflet diei, & lumen minus, vt præflet nocti: vtrunque magnum, sed alterum maius. Ad firmamentum igitur cœli, id est vniuersalis ecclesiæ, fecit deus duo luminaria magna, id est, instituit duas dignitates, quæ sunt pontificalis autoritas, & regalis potestas. sed illa quæ præflet diebus, id est, spiritualibus, maior est. Quæ vero carnalibus, minor. Et quanta est inter solem & lunam, tanta inter pontifices & reges differentia cognoscitur.

A quo cognoscitur: a glosa hoc textu dignissima, quæ dicit, papam quadragesies septies esse maiorem Rege. adeo certi sibi sunt, de mensura vtriusq; magnitudinis, & solis & pontificis: nisi, quod hic magna quæstio oritur, quomodo in veteri lege, Reges erant super pontifices, nisi tunc non fuisse ecclesiam, id est, firmamentum cœli, credendum sit, quando vna ecclesia dei est, ab origine mundi, ad finem vsq;. Sed esto, ecclesiam christianam intelligat. Quid dicet: quis certiores nos faciet, sol nouum an veterem sacerdotem significet? Si quidem allegoria dubia est, & nihil probat. Immo, qua ratione comparatur imperator, si suam potestatem dicat intelligi per solem maius lumen: vt cui subiecta per Petri verbum sit omnis anima, quæ tumlibet spiritualis?

Q. V. I. D. quod hac ratione sequitur, Iulium, Augustum, & alios gentiles imperatores fuisse in ecclesia. quia fuerunt minus lumen ecclesiæ, a deo factum. Et quod festiuus est, Iulius & Augustus erant minus lumen, antequam fieret firmamentum, id est, ecclesia, immo, antequam Christus nasceretur, caput & autor huius firmamenti. sed & vniuersalis ecclesia, diu fuit sine isto maiori luminari, & etiamum est in Græcia & India. Illi forte adhuc in tenebris sunt, licet in firmamento cœli sint.

DOLENDVM sane, istis ludicris & nugis, verba dei in res (vt putant) tam serias stabilendas deformare. facessant larue. figura nihil probat. Deinde, allegoria horum verborum est hæc. SOL est Christus. LVNA, ecclesia. COELI, Apostoli. STELLAE, scti Patris imperatoris nihil pertinet ad ecclesiã: nõ magis, q̄ q̄cũq; res mudi.

Nobis autem commissæ sunt oues Christi, in b. Petro dicente domino, pasce oues meas, non distinguens inter has oues & alias, vt alienum a suo

F

Papa, quæ dragiesies septies maior rege.

In veteri lege reges erant super pontif.

Quid si imperator præteretur, tẽ suã maius lumen interpretetur.

Pariter hodie ex ead. or. Festiua eius imperatoris esse.

Dolendũ est, istis ludicris & nugis, res serias stabilendas deformare. facessant larue.

ri.

DECIMATERTIAE CONCLUSIONS,
ouili demonstraret, qui Petrum & successores ipsius,
Magistros non recognosceret & pastores.

Hoc sane necessarium erat addere, quo ambitio aperte ostenderetur. Quis autem hanc glossam accipiet? quo neruo firmabitur? quando dicitis: non distinguens inter has & alias. Cuius oues Paulus pascebat & alii Apostoli suas: Cur non potius dicendum, quod non distinguerit inter Petrum & alios pastores: cum impossibile fuerit, ab vno Petro pasce omnes. Sin, per alium potest pascere, quid refert & oues posse per alium audire? vbi tunc erunt, tam pastor, quam oues? Sicne verbum dei licet ludere? Cur autem qui hoc verbum pasce, ad se solos pertinere putant, non eunt in Turcas? immo, cur non in Boemos saltem? Verum, quid hoc laboro? Cur non pauit hic Paschalis hunc decretaliam & suam curiam, vt verba Christi recte intelligeret, pro anima cibo, & non tam misere contaminaret? An in Turchia & Boemia non sunt animae pascendae? An solum pastas sibi credit commissas? Cur ergo Petrus non contentus pastus a Christo ouibus, ipse per totum mundum, pasceat ac doceat quae sicut? Cur inquam, pascere sibi usurpant, & tamen non faciunt, nisi quod cupiunt nos scire, quid intelligant per verbum pascere, quous illi ad se oues pertinere iactant, scilicet dominari, in otio tondere oues, meraque tyrannide in ecclesia praualere? Error itaque est, alienum esse ab ouili Christi, qui Petrum & successores ipsius non recognoscit pastores & Magistros. PRIMVM quod ipsi, nec pasceant, nec regunt. Alioquin, iam omnes christiani essent alieni a Christo, quod nullus eorum videat, etiam si quam maxime velit, pastores & magistros Rho, pontifices. vident eximiam quendam aut eos, & recognoscunt dominantes & pompantes, & tamen hac repulsionem, nisi cognitione, non magis sunt de ouili Christi: sed pene eiciuntur permixti conuicti. DEINDE, quia satis est, Satis est PAVLVVM, immo, quemuis sacerdotem recognoscere pastorem quemcumque sacerdotem & magistrum, vbi vbi fuerit. Hic enim pasceat & regit. illi vero, pastores solum tondent & mactant. Sed satis haec, ne videar studio trahi, siue Pauli reprehendi haec moliri. cum aliud non quaeram, quam vt illis os obstruam, qui nobis scripturarum intellectum liberrimum a Christo datum, captiuare audent in sensum & verbum hominum pontificum. volentes, de verbis dei iudicare secundum verbum hominum. cum contra, verba hominum iudicanda sint secundum verbum dei, quod iudicat omnia.

Ad tertium, ad rationes,

Primo tractandum,

Vbi illud primum tractandum, quod decreta quibus primatus ecclesiae romanae probari a me dicitur, dixi intra quadringentos annos nata, & contra hoc esse, historis mille et centum annorum.

PRIMO, sciebam haec offensura, & manifestissime oim falsa videri oibus. Certum est enim, esse decretis rho, pontificum, ante mille annos certatum pro hoc primatu.

Ego aut hoc spectauit, quod rho, ecclesia nunquam fuit, nec est, nec erit vnquam super omnes totius orbis ecclesias, licet super plurimas sit. nec enim fuit vnquam super Græciæ, Africæ, Asiæ ecclesias, nec eorum episcopos confirmauit, sicut modo nostros confirmat, ut satis probant historiae. Deinde sunt sine dubio christiani in oriente, cum Christi regnum sit orbis terrarum, iuxta ps. ij. & tamen Episcopi eorum non instituuntur, non confirmantur e Rhoma, nec est necessarium.

DEINDE, ab hoc tempore ceperunt multiplicari leges & iura. Nam Greg. ix, Bonifacius octauus, Clemens quintus, nisi cōsarcinas sent, & alias recisas, alias additas epistolas, scholis legendas ac docendas tradidissent, sine dubio, tot maria glossarum, & infœlicissimum iuris studium non essent. Delituisse aut tam decreta quā decretales magno ecclesiæ lucro, & euangelii cōmodo, intra arcas Rhomani pōtificis. Nuncaut quæ sit facies ecclesiæ vigore istarum legum, plus satis videmus. nec hoc satis, in dies augetur eiusmodi libri, & tamen nihil faciunt, nisi quod plures animabus laqueos ponunt, inde dispensationum, confessionum, indulgentiarum, exemptionum turpissimæ nundinæ. Inde Episcoporum patrum, sacerdotiorum, officiorum, palliorum, annatarum rapinæ, & venditiones impudentissimæ. inde censuræ, minæ, fulmina, vis, fraus, dolus, & infinita monstra, quorum nullum, aut saltem rarum esset, si epistolarum eiusmodi, sicut oportuit, intra annales & regestas mansissent sepositæ, & euangelio in publico locum reliquissent. Proinde traditiones Rho, nunquam ita sensit mundus, ut in annis istis quadringentis, ideo totum eorum pondus & omnem vim Grego. ix. tribuendum existimo, per quem velut naxæ sunt & ortæ. Ab hoc enim usus eorum robur accepit, & inualuit, ut legibus istis & traditionibus ita sint omnium officia, statuta ecclesiæ, ordines, in vnum cahos confusa, intra istos quadringentos annos, ut Babylone ipsa confusior sit hodie. na ecclesia. Nemo in suo ordine incedit, quilibet sibi ex vrbe legem emit, qua viuat. ille exemptus, iste priuilegiatus, iste familiaris, iste officialis, iste nescio quo titulo, omnes libertatem quilibet essendi, faciendi, audiendi habent, per has Rho, leges. Nec Rhomæ aliud curatur, quā ut hac ecclesiæ summa calamitate roboretur potestas & dñatio sua in omni individuo suo sola. Et hunc ecclesiæ occasum, si quanto gemimus, si dolemus, si querulamur, hæretici sumus, irreuerentes in Rho, ecclesiam sumus, scandalosi, seditiosi, procaces sumus. Quia videlicet querulari non possumus, nisi Rho, pontificis, tum iurata, tum potestatem: immo tantas iniurias populi dei, simul. angamur. Nam hic fons est, aut seruandæ, aut perdendæ ecclesiæ. Cum aut hodie omnia sint in vrbe, inquinatissima & corruptissima, & agentibus impissimis adulatoribus, de ipsis nihil liceat vel mutire, nisi quod portenta ista laudet, iustificet, glorificet, Quid mirum, si sub venerabili Rho, ecclesiæ nomine, tot mala inudauerint in omnem ecclesiam pleno impetu, & præcipiti, cui nemo resistere possit, gurgite.

DENIQUE, eo deuenit legum Rhomanarum studium, & eua Statutum in concilio nouissimum, aiam esse

DECIMAERTIAE CONCLVSIONIS.

finio, Animam hominis esse immortalem, Quid putas hoc decre-
tum indicat?

ITAQVE vnusquisq; in sensu suo abundet, mihi decretorum
autores sunt, Grego. ix. Bonifacius. viij. Clemens quintus, & Extra-
uagantiū pontifices. Quod his agentibus, in publicum sparsa, & præ-
cepta sunt, & omnia stabilita. Quæ si instar epistolarum Gregorii,
Augustini, Hieronymi, Bernhadi, & aliorum, vel in Bibliothecis,
vel arcis, pro cuiusq; arbitrio consulenda, citra vllum præceptum, re-
licta fuissent, foeliciores esset ecclesia. Nunc vero, quando summis arti-
culis fidei æquantur, ab adulatoribus autem & præferuntur, fructū
illarum habemus, ordinis ecclesiastici confusionem, Conscientiarum
horrendas carnificinas, euangelii ignorantiam, scelorum impunitissi-
mam licentiam, adulatorum Romanensium, odiosissimam tyranni-
dem, donec id meruerint, vt sub vasto coelo, non sit nomen odiosius,
& graueolentius, nomine Rho, Curia.

EX his credo intelligi, me non fuisse tam crassa ignorantia, vt
nescirem longe ante, cccc. annos decreta Rho, pontificis nata. Alio-
quin, quomodo certos, cccc. annos, & non plus aut minus potuissem
recitare, quomodo iudicare, quod essent frigidissima, quomodo histo-
rias allegare, quomodo textum scripturæ contrarium asserere, nisi di-
ligentissime omnia peruidissem & contulissem? Ex his iudiciis vo-
lui nasuto lectori satisfactum, vt me non sine causa, sic posuisse cog-
nosceret, nec ignorantia, sed de industria sic locutum fuisse. Simul, ut
insidiosæ & adulatoriæ propositioni Eccij, per omnia par referrem.

Qui cum astruxisset, ante tempora Syluestri Rho, ecclesiā su-
isse aliis superiorem, & ego persuasissimum haberem, Eccium non es-
se tam impudentem, vt publice mentirerur: nec tam ignarum histo-
riarum, vt hæc vera crederet, insidias suspicatus sum, vt qui morem
sophistarum & lubricitates istorum Proteorum probe calleret. Qui
si volent, falsum facient verum, & verum mutant in falsum, cum in-
terim in aliis, eum loquendi rigorem exigant, vt nec verba dei tuta
coram eis sint. Proinde, volui animosorem, ac ante diem triumphæ
bundū reddere, sicut ipse me formidabundum nifus est facere.

CVM ergo mihi satis esse potuerit, quod scripturæ sanctæ au-
toritas mecum est, qua probatur primatus ecclesiasticus, iure diuino
nullus esse, tamen ne solus & solas scripturas iactare videar, iam &
aliorum sententias audiamus cum rationibus.

PRIMVS est d. Hierony, in epistola ad Enagrium, sic scribēs,
Legimus in Isa. Fatuus fatua loquitur. audio quendam in tantā eru-
pisse vecordiam, vt diacones presbyteris anteferat. Nam cum Apo-
stolus perspicue doceat, eosdām esse presbyteros quos Episcopos,
quid patiatur mensarum & viduarum minister, vt super eos tumi-
dus se efferat, ad quorum preces corpus & sanguis Christi confici-
tur: Quæris autoritatem? Audi testimonium, Paulus & Timotheus
serui Ihesu Christi, omnibus sanctis, qui sunt Philippis cum Epi-
scopis & diaconibus,

Decre, ponti-
summis arti-
culis fidei æq;
ta vel plata,
ecclesiæ statu
perdunt,

Causa cur in
cōclu. cccc. an-
nos exp̄sserit

Eccius nō tā
impudēs, vt
publice men-
tiatur.

Sophistarū
gen⁷ Proteo-
refert,

Scripturæ au-
toritas est a
Martino.

D, Hierony.

Paulus &
Timotheus
serui Christi.

VIS & aliud exemplū in Actibus Apostolorū, ad vnius eccle-
 siæ sacerdotes, ita Paulus loquitur. Attendite vobis & vniuerso gre-
 gi, in quo spū sanctus posuit episcopos, & regatis ecclesiam dei, quā
 acquisiuit sanguine suo. Ac ne quos contentiose in vna ecclesia plu-
 res fuisse epōs contendat, audiat aliud testimoniū, in quo manifestis-
 sine comprobatur, eundem esse episcopum atq; presbyterum,
 PROPTER hoc reliquit te Cretæ, vt quæ deerant, corrigeres, & cō-
 stitueres Epōs per ciuitates, sicut tibi mandauit, si quis est sine crimi-
 ne, vnius vxoris vir, filios habens fideles, nō in accusatione luxuriæ,
 aut nō subditos. oportet cū Epō sine crimine esse, sicut dei dispensa-
 torem. Et ad Timo, Noli negligere gratiā, quæ data est tibi per p-
 phetiā, & per impositionē manuum presbyterii. Sed & Petrus in
 eplā prima, presbyteros qui in vobis sunt, precor ego cōpresbyter
 & testis passionū Christi, & futuræ quæ reuelanda est gloriæ parti-
 ceps, regite gregem Christi, & inspice nō ex necessitate, sed volun-
 tate iuxta deum. qd quidē græce significantius dicitur, EPISKO-
 PONTES, vnde & nomen Epī tractū est. Parua tibi vidētur tan-
 torū testimoniā virorū: Clangat tuba euangelica filius tonitruī, quē
 Iesus plurimū amauit, qui de pictore saluatoris, doctrinarū fluena
 potauit, Presbyter electæ dñæ & filiis eius, quos ego diligo in veri-
 tate. Et alia eplā, Presbyter Gaio charissimo quē ego in veritate dili-
 go. QVOD aut̄ postea vnus electus est, qui cæteris pponeretur,
 in remediū schismatis factū est, ne vnusquisq; ad se trahens, ecclesiā
 Christi rumpere. Nam & Alexandria a Marco euangelista, vsq;
 ad Eldram & Dionysium Epōs, presbyteri semper ex se vnum eli-
 gebant, & in excelsiore gradu collocabant, quem Epōm nominabant.
 Quo modo si exercitus sibi imperatorem faciat. Diaconi aut̄ eligant
 de se, quem industriū nouerint, & archidiaconū nuncupent. Quid
 em̄ facit, excepta ordinatione Episcopus, quod presbyter non facit?
 NEC altera Rhomanæ vr̄bis ecclesia, alia totius orbis æstimanda
 est. Et Galliæ & Britanniæ, nam & Africa & Persis & oriens &
 India, & omnes Barbaræ nationes vnum Christum adorant, vnam
 obseruant regulam veritatis. Si autem autoritas quaeritur, Orbis ma-
 ior est vr̄be, vbicunq; Epōs fuerit, siue Rhomæ, siue Engubii, siue
 Constantinopoli, siue Rhegiū, siue Alexandria, siue Thanis, eiusdem
 meriti est, & eiusdem sacerdotii, potentia diuitiarum, & humilitas
 paupertatis, vel sublimiorem, vel inferiorem facit. cæterum omnes
 Apostolorum successores sunt. Hæc d. Hieronymus.

NIHIL de mutatione tēporū loquor, nihil de iure positiuo. hoc
 contendo, Si vnus Epōs iure diuino cæteris præfertur, manifeste hic
 Hieronymus hæresim docet, non solum ipse (nam ei non crederem)
 Sed Petrus, Paulus, Ioannes, Lucas, quos inducit irrefragabiles tu-
 tores. Quis quæso his resister? Cur adulator negat Rho, pontifi-
 cem cæteris esse coepiscopū, cum primus Petrus se cōpresbyterū ap-
 pelleret? Si successores sunt Petri, quid erubescunt titulū sui pdecesso-
 ris? Si nomen superbissimum, sanctissimi, summi, maximi pontificis

Aliud exm.

Idē ep̄s quē
presbyter.Oportet ep̄m
sine crimine
esse.Petr⁹ sym-
mistes, consa-
cerdos,Ioannes pre-
sbyter.Cur vnus
cæteris præ-
fectus.

Ep̄s elect⁹.

Non est alia
vr̄bis, alia or-
bis ecclesia.Potentia vel
humilitas sa-
cerdotē subli-
miore vel in-
feriore facit.Nūquid adu-
lator vel cæ-
cus, vera ne-
gabit, Quæ
sunt tam san-
ctis verba p-
bata v̄ris.

DECIMAETER TIAE CONCLVSIONIS,

Luthe, hære-
ticū faciētes,
saltē b. Hiero-
nymo, & ali-
is sanctis vi-
ris: q̄s auto-
habet: par-
cant. qui oēs
sacerdotes iu-
re diuino æq̄-
les, opib⁹ ve-
ro, vel am-
plis, vel tenu-
ibus inæqua-
les asserunt.

Frigidissi-
mis decretis
primat⁹ asse-
ritur, feruētis-
simis dei ver-
bis negatur.

Idem presby-
ter, q̄ & ep̄s.
Ruffine,
adhuc iudes
Hierony.:

Presbyter
ætatis, ep̄us
officiū nome-
est.

Ep̄i magis
cōsuetudine,
q̄ dispensatōis
diuinæ verita-
te p̄sbyteris
sunt maiores
autore Hier.
qd̄ lōge veris-
simum est.

hæreditant ex recentibus: Cur nō nomen cōpresbyteri & coepiscopi a primo; Obscuro, an Petrus, Paulus, Ioannes, Lucas & oēs ap̄t̄i ignorauerūt, qd̄ v̄m Christi sibi voluerit, Tu es Petrus, & tibi dabo clauēs, & pasce oues meas; qd̄ nō exinde Petro primatū diuinitus datū obseruarunt. Si me oīno hæreticū clamant, qui oīa quæ volūt, tribuo Rho, pōtifici, solū, ne autoritate scripturæ, id est, mēdacier face- re cogar, parcant sancto Hieronymo, tantis autoribus munito. p̄da mat ille lōge impudētius, Ep̄os, potētia diuinitatū, & humilitate pau- pertatis inuicē esse, vel sublimiores, vel inferiores. Ego cōsensu fide- liū, & decretis hoim id astruo. Cur non hunc irreuerentē, blasphemū, seditiosum, bissepties cōburunt hæreticæ prauitatis prauissimi in- quisitores; Sinant me cum Hieronymo interim sapere. Sināt cū Pau- lo, Petro, Ioāne, Luca sentire. Si hoc nō est satis, Age cōburant sua decreta primū. Nā hæcepistola recitat̄ in decretis. dil. xciiij. c. legim⁹, legitur, auditur, docetur, approbatur hæc ab vniuersis in ecclesia rho- mana. Cur ego vnus, phibeor dicere & sentire, qd̄ ipsimet oēs dicūt, sentiūt, iubētq; sentire; Hieronym⁹ nō mō Ep̄os æquat inter se, sed & presbyteros Ep̄is cōparat, alterū ætatis, alterū officii nomen esse p̄nuncians. Ego lōge reuerētius locutus, nihil peto, nisi, vt cōtra hęc veritatē, nō cogar scripturas & verbum dei illudere. Sit rho, ponti- fex, quicquid voluerint, Mō autoritate scripturæ, id nō astruant, sed & scripturas eorū sensui aptari patiar, Mō, ne hunc esse germanū & solū sensum cōtendant. Sat ergo est, qd̄ frigidissimis decretis prima- tus asseritur, qui feruētissimis dei verbis negatur. Sed audiamus ite- rum eundem, in cōmentario super epistolam ad Titum.

D. Hierony, in commenta, ep̄isto, ad Titum.

Idem est ergo presbyter qui episcopus, & anteq̄ diaboli instinc- tu, studia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego aut̄ Cephe, cōmuni presbyterorū cōsilio ecclesie gu- bernabatur. postquā verovnusquisq; eos quos baptisarat, suos esse putabat, nō Christi, in toto orbe decretum est, vt vnus de presbyte- ris electus superponeretur, ad quē om̄is ecclesie cura pertineret, & schismatū semina tollerentur. putat aliquis, nō scripturarū, sed nostrā esse sententiā, Ep̄m & presbyterū vnū esse, & aliud ætatis, & aliud esse nomen officii, relegat ap̄t̄i ad Philippenses verba, & cœtera quæ supra in epistola ad Enagriū induxit. Et in fine. Sicut ergo presbyteri sciunt se ex ecclesie cōsuetudine, ei qui sibi p̄positus fuerit, esse subie- ctos, ita Ep̄i nouerint se magis cōsuetudine, quā dispensationis diui- næ veritate, p̄sbyteris esse maiores, & in cōi debere ecclesiam regere.

VIDE ergo, an propositio mea male vel bene dixerit, esse con- tra scripturarū textū, rho, ecclesiam esse altis superiorē, cum etiā sit con- tra ipsa decreta. Nam & hæc b. Hiero. verba recitat̄ dil. xcij. c. olim, atq; si non tibi approbarentur, tñ quia solidis pugnant diuinæ scrip- turæ armis, etiā si totus mundus & angelus de cœlo cōtradixerint, ni- hil dixerint. Atq; ita satis puto & p̄batā nostrā p̄positionem, & di- soluta omnia argumenta, quæ vel fingi cōtraria possunt, STAT sen-

sentia non dispensationis diuinæ veritate, sed ecclesiæ consuetudine
episcopos esse maiores presbyteris.

ADDO tertium decretum eadē dis. xcv. c. Epus, Episcopus in quo
libet loco sedens, stare presbyterum non patiatur. Et iterum alio. c. epus.
Epus in ecclesia in consensu presbyterorum sublimior sedeat, intra domum
vero, collegam presbyterorum se esse cognoscat. Hæc ibidem esse de
creta concilii Carthaginensium quarti dicuntur. Quæ certe hæretica sunt,
scandalosa & seditiosa (vt vocant) si Episcopi iure diuino presbyteris sub
limiores sunt, quos esse collegas episcoporum statuunt: multo magis, si vnus
Episcopus cæteris sublimior est. Deleant ergo primum sua decreta, quæ nos
cogunt discere, vt quid damnant in nobis, quod ipsi nos docent & patet
itaque, re ipsa æquales Episcopos inter se & presbyteros, solo vsu, & eccle
siæ causa, alium alii præferendum. Ex quo ulterius sequitur. Si primatus
rho, pontificis vergere incipiat in ecclesiæ detrimentum, oino tollendus
est de ecclesia, quia humana iura & consuetudines, pro ecclesia seruire
debent, non contra ecclesiam militare. Quod, si non fiat, iam coram deo,
traditio hominum irrita facit mandata dei. Quare vide, quæ tenui pen
deat filo, Rhomanorum adulatorum tyrannis: quæ seipsam autoritate
diuina conata stabilire, seipsam penitus ea ratione subuertit.

Huc & Cyprianum voco, quæ & b. Augu. allegat li. ij. c. ij. de baptis
mo dicentem. Neque enim quisquam nostrum, Episcopum se esse episcoporum constituit,
aut tyrannico terrore ad obsequendum necessitatem collegas suos adig
git. Quod non habet omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis suæ
arbitrium proprium, tanquam ab alio iudicari non possit, quod nec ipse potest
alterum iudicare, sed expectemus vniuersi iudicium domini nostri Iesu Christi.
Hic gloriosus martyr, palam confitetur tyrannidem esse, ab vno episcopo
alios cogi ad obedientiam. At hanc tyrannidem, velut iusticiam, pene
omnes decretum syllabæ, & statuunt & seruant tanquam diuinam autori
tatem. Deinde mirum est, quod b. Augu. non redarguit Cyprianum
a se allegatum, si sensit eum contra ius diuinum loqui, sed potius cum
eo sentit, omnes scilicet esse Episcopos æquales.

SED VIDEAMVS ET ALIA.

IDEM Cyprianus lib. epistolarum primo, epistola quarta, ad
Felicem presbyterum, probaturus diuinis testimoniis, quod in po
testate non Episcoporum, sed plebis maxime sit eligere aut recusare
Episcopos, dicit, Propter quod plebs obsequens dominicis præceptis, &
deum metuens a peccatore præposito sepe se debet, nec se ad sacri
legi sacerdotis sacrificia miscere. quoniam ipsa maxime habeat potestatem,
vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi. Quod & ip
sum videmus de diuina autoritate descendere, vt sacerdos plebe præ
sente, sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus, publico iu
dicio ac testimonio comprobetur, sicut in numeris Mosi præcepit do
minus dicens, Prehende Aaron fratrem tuum & Eleazarum filium eius,
& impones eos in montem coram omni Synagoga, & exue Aaron
stolam eius, & indue Eleazarum filium eius, & Aaron appositus mo

Sententia.

Vide sanctif
suma decreta,

Episcopi & pre
sbyteri reue
ra sunt æqua
les, solo vsu
& ecclesiæ cau
sa, alii aliis su
periores.

Si primatus
rho, pontificis, contra
ecclesiam mili
tarit, oino tol
lendus est.

Ruffine, vt
de quibus non
conueniat etiã
cum Cypriano

Episcopi æquales

Plebs obse
quens domini
cis præceptis &
deum timens, a
preposito præposi
to sepe se debet,
nec se ad sacri
legi sacerdotis sacrificia
miscere, quoniam ipsa
maxime habeat potestatem,
vel eligendi dignos sacerdo
tes, vel indignos reuicendi.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Corā omni
synagoga, de
us iubet sacer
dotē cōstitui.

Obserua ritū
eligēdi Ep̄i.

Ep̄us rite eli
git apud eos,
q̄b⁹ practicē

Suffragio po
puli, & iudi
cio ppinq̄rū
ep̄orū ep̄us
eligebatur.

Qui rho, pō
ti, iure diuīo
oib⁹ p̄ferūt,
imp̄i sunt in
multorū secu
lorū sanctos
& martyres

Cura toti⁹
ecc̄l̄iæ & p̄i
cipat⁹ Petro
cōmittit⁹, &
tū v̄lis ep̄us
nō vocatur.

riatur illic. Coram omni Synagoga iubet deus constitui sacerdotē, id est, instruit & ostēdit ordinationes sacerdotales, nō nisi sub populi assistentis cōscientia fieri, oportere. vt plebe p̄sente, vel detegantur malorū crimina, vel malorū merita p̄dicetur. & sit ordinatio iusta & legitima, quę oīm suffragio & iudicio fuerit exanimata, q̄d postea secundū diuina magisteria obseruatur in Actibus Apostolorū. Quādo de ordinādo in locū Iudæ Ep̄o, Petrus ad plebem loquitur. Surrexit, inquit, Petrus in medio discētū. fuit autē turba in vno. Nec hoc in Ep̄orū tm̄ & sacerdotū, sed in diaconorū ordinatione obseruasse Ap̄los animaduertimus. de quo & ipso in Actibus ap̄torū scriptum est. Et cōuocauerūt: inquit: illi duodecim, totā plebem discipulorū, & dixerunt eis. Quid vtiq; iccirco, tam diligenter & caute cōuocata plebe tota gerebatur, ne quis ad altaris ministerium, vel ad sacerdotale locum indignus obreperet.

PROPTER q̄d diligenter de diuina traditione, & ap̄lica obseruatione seruandū est & tenendū, q̄d apud nos quorū & fere p̄uinitias vniuersas tenetur, vt ad ordinationes rite celebrandas ad eam plebem, cui p̄positus ordinatur, Ep̄i eiusdē p̄uinitie propinqui quicq; cōueniant, & Ep̄us deligatur plebe p̄sente, quæ singulorū vitam plenissimē nouit. Quod & apud vos factū videmus, in Sabini nostri collegæ ordinatione, vt de vniuersæ fraternitatis suffragio, & de Ep̄orū, qui in p̄ntiam cōuenerāt, qui de eo ad vos l̄ras fecerant, iudicio, episcopatus ei deferretur, & manus ei in locum Basilidis imponeretur.

HVNC ritū et per multas alias ep̄istolas, idem Cyprianus cōmemorat, semper suffragiū populi, & iudiciū ppinq̄uorū Ep̄orum ita allegans, vt hanc ex deo ordinationē esse cum fiducia pronunciet.

QVI rit⁹, q̄d sit ad eū qui hodie ex vrbe petiit, in q̄ nō mō excludus est popul⁹, sed nec sacerdotū electio satis est, aliis relinq̄. Nec referre est necesse, q̄to sc̄lici⁹ hodie is rit⁹ diuīn⁹ seruaret. p̄sertim, tot sacerdotib⁹ malis regnātib⁹, & iūto pp̄lo impositis. Nā videm⁹ per Rho, curiā, per gr̄as suas expectatiuas, passim in mundū etiā intrūdi sacerdotes. trāseāt hæc. Hoc q̄ror, q̄d hūc ritū sacratissimū & vetustū, turic⁹ diuīo per oīa cōformem, hī n̄ h̄reticū & dānatū haberi volūt, p̄æ ritu suo recētiore. cū certū oib⁹ sit s. Nicolai, s. Martini, s. Augustini, s. Ambrosii, oēsq; p̄ricos patres, eo mō fuisse ordiatos. Sit itaq; rit⁹ hodiern⁹, q̄lis esse pōt, mō Rho, p̄tificē, nō iure diuīno id posse putem⁹, ne tot seculorū sanctos & martyres, cōtra ius diuī

GREGORIVS prim⁹ li. iij. registro, ep̄la (nū egisse, dānem⁹. xxxij. licet per autoritates illas, pasce oues meas, & tu es Petrus & c. Petro ap̄torū princ̄ipi toti⁹ ecc̄l̄iæ curā a dño cōmissam dicat, tū in hac cura nullū ep̄m ei successorē pati. Sed nec Petrū ap̄m v̄sem appellari dicit, scribēs ita Mauricio Augusto de Ioāne Cōstātinopolitano, cura toti⁹ ecc̄l̄iæ & principat⁹ Petro cōmittitur, & tū vniuersalis ap̄lus nō vocat. Et vir sanctissim⁹ cōsacerdos meus, vocari v̄lis Ep̄us conatur. Exclamare cōpellor, o tēpora, o mores. Et infra, Si nō mē illud i ecc̄l̄ia sibi q̄sq; arripit, vniuersa ergo ecc̄l̄ia (q̄d absit) a statu

suo corrumpit, quoniam is qui appellatur vniuersalis, cadit. Sed absit a cordibus christianorum nomen istud blasphemiae, in quo omnium sacerdotum honor adimitur, dum ab vno sibi dementer arrogatur.

Ecce habes, quod blasphemiae nomen sit, vniuersalis Episcopus. Quid putas de nomine Summi, maximi, sanctissimi, dixisset?

Sequitur, certe pro beati Petri apostolorum principis honore, per veneranda Chalcedonensem synodum, rhomano pontifici oblatum est, sed nullus eorum vnquam hoc singularitatis vocabulum assumpsit, nec vti consensit, ne, dum priuatum aliquid daretur vni, honore debito priuarentur sacerdotes vniuersi.

Perpicuum est hunc Grego, qui se cunctorum sacerdotum seruum portum quod dominum vocat, & seruum seruorum dei, non credidisse, solum rho, pontificem Petri successorem esse, vti qui abhorreat princeps sacerdotum & Episcoporum dici, cum illum principem apostolorum dicat.

Idem in sequenti epistola ad Constantiam, eundem Ioannem Luciferum comparat, d. quia illi videlicet imitatur, qui spreto sociali gaudio angelorum legionibus, ad culmen conatus est singularitatis erumpere.

Idem epistola xxxvi. ad Eulogium Alexandrinum & Anastasium Antiochenum Episcopos, Sicut nouit veneranda sanctitas vestra, per sanctam Chalcedonensem synodum, pontifici sedis apostolicae (cui deo disponere deseruio) hoc vniuersitatis nomen oblatum est, sed nullum vnquam predecessorum meorum, hoc tam prophano vocabulo vti consensit, quia videlicet, si vnus patriarcha vniuersalis dicitur, patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc christiana mente, id sibi velle quicquam arripere, vnde fratrum suorum honorem imminuere ex quantulacumque parte videatur. Sed nonne, si ius diuinum est primatus papae, tam ipsi pontifices rho, haeretici fuerunt, quae concilio, illi, quod ius diuinum non assumpserunt, sed conciliauerunt. Hoc, quod obtulit, quae non erant sui iuris offerre.

Et infra de eodem, vniuersa tentat sibi adscribere, & omnia membra quae soli vni capiti coherent (videlicet Christo) per elationem populi sermonis, eiusdem Christi sibi studet subiugare. Obsecro, quid mereretur, qui hodie sic loqueretur, hic Grego, rho, pontifex persequitur tanquam prophetam, quod nostri statuunt, quasi sit ius diuinum.

Et epistola xxxviii. ad ipsummet Ioannem Episcopum praedicta iterans, & copiosius explicans d. Certe Paulus apostolus cum audiret quosdam dicere, Ego sum Paulus, ego Apollo, ego vero Cephe, hanc dilacerationem corporis dominici, per quam membra eius aliis se capitibus quae iam non sociabant, vehementissime perhorrescens exclamauit & dixit, Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in Pauli nomine baptisati estis? Si ergo ille membra dominici corporis certis extra Christum, quasi capitibus, & ipsis quidem apostolis subiecti particulariter euitauit, Tu, quid Christo vniuersalis sanctae ecclesiae capiti in extremi iudicii es dictum examine, qui cuncta eius membra tibi met conaris, vniuersalis appellatione, supponere? At, nonne & hoc summo impetu faciunt & conantur, o Gregori, tui successores?

Et infra, certe Petrus apostolus primum membrum sanctae & vniuersae

G

Vnde Episcopus nomen blasphemiae.

Hae omnia, praecedentia & sequentia cum aliis s. patrum dictis, decretis, & conciliis, adulatoribus isti Rho, pont, expugnant, deinde Lutherum capiunt.

Heus Ruffine, quid tibi videtur i. Grego Non est ergo iuris diuini primatus Rho. pon.

Audi, vide Gregorius, rho, po, persequitur tanquam prophetam, quod hodie, iure diuino statuere conantur.

Ruffine, adhuc non respicis, adhuc iudicia caecus!

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

Petrus est
primū mem
brū vñs ec
clesiæ.

Christi ver
bis idē pbat,
Sed Rufino
nec christū sa
tisfacit.

Reges gētū
suis dominē
Pōrifices nō
sic, sed Chri
sti exemplo
suis inserui
ant, sicut Ruf
finorū rex ali
ud cōtra deū
instillet.

Excusat am
bitōnis infir
mitatē in pō
tifi, exemplo
ap̄torum, nō
tamē pbat.

Dispeream
Rufine, nisi
tibi hic oculi
doleant, au
res tinniant,
& cor ex in
uidiæ cōscien
tia tremiscat.
Volens esse
primus, erit
oim nouissi
mus.

Qui mi
nor est inter
vos oēs, hic
maior est.

salis ecclesiæ est, Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quā singulariū
sunt plebiū capita, & tñ sub vno capite oēs sunt membra ecclesiæ.
Sed hæc satis. Audiamus iam ipsum caput oim, Quid super huius
Monarchiæ statu diffinierit. Nam hic p̄scus futurorū, quæstionē hęc
primū oim, & dedita opera dissoluit, & cor adhuc seculis super ea cer
tatur, quasi verba Christi fumus sint, & inanis fabula.

Dicitur itaq; Lucæ. xxij. Facta est autē cōtentio, quis eorū vi
deretur esse maior, dixit autē eis. Reges gentiū dñantur eorū, & qui
prātem hñt super eos, benefici vocatur. vos autē nō sic. Sed qui maior
est vestrū, fiat sicut minor. Et qui p̄cessor est, sicut ministrator (Et ex
emplū suū subiūgit) Nā quis maior est, qui recūbit, an qui ministrat?
Nōne qui recūbit. Ego autē in medio vestrū sum, sicut qui ministrat.
Vides, qđ Christū aperte p̄nūciat esse reges gentiū, nō pōrifices, qui
volūt esse maiores. Et prātem illam mundanā (id est sine verbo &
dilectione), p̄scus dānat. Verū, ego credo, qñ quidē ecclesiā necesse
fuit semper a gentibus opprimi, vt Ezech. iij. d. In medio gentiū po
sui eam. Et ps. cix. Dñare in medio inimicorū tuorū. Ideo qñ de sunt
gētes aliæ, vt scriptura impleatur, in ecclesia Reges gētiles fieri opor
tuisse, & prāte dñante super ecclesiā tyrānsare, diligēdi & docēdi of
ficio, ad alios trāslato. Itē Marci. x. Vbi filii Zebedei ad prāte aspi
rarūt, vt vn⁹ ad dexterā & ali⁹ ad sinistrā sederet, acceperūt sane rō
sum dignū, sed licet, vt calicē biberēt, nec tñ certybi sessuri essent. Hęc
ambitiōis infirmitatē, qđ mirū est in pōrificibus h̄q; Rho, fuisse quā
tūlibet sanctis, etiā martyrib⁹, qñ in apl̄is eam Christum pertulit. De
nicq; cum illi duo apl̄i hac arrogantiā ceteris indignationē cōmouis
sent, et iterū oriretur cōtentio de maioritate, Iesus conuocans eos,
dixit eis. Scitis, quia si, qui videntur gētib⁹ principari, dominātur eis,
& principes eorū hñt prātem eorū. Nō autē ita est in vobis, sed quicūq;
voluerit fieri maior, erit vester minister. Et quicūq; voluerit in vo
bis primus esse, erit oim seruus (iterū exemplū sui addit) Nā & fili⁹
hoīs nō venit, vt ministraretur ei, sed vt ministraret, & animā suā da
ret redēptionē pro multis. Quis autē nō videat, qđ hoc ministerium
nec pōrifices, nec eorū adulescentes q̄runt, sed prātem solā; Quia Chri
stum ministratorē arduum est imitari.

Itē eiusdē. ix. Et venerūt Capernaū, qui cum domi essent inter
rogabat eos, Quid in via tractabatis? At illi tacebāt. Siquidē in via
inter se disputauerāt, quis eorū maior esset. Et residēs vocauit duode
cim, & ait illis. Si quis vult primus esse, erit oim nouissimus, & oim
minister. Et accipiens puerū, statuit eum in medio eorū, quē cum cō
plex⁹ esset, ait illis, Quisquis vñū receperit in noīe meo, me recipit.

Eadē Lucas. ix. Intrauit autē cogitatio in eos, quis eorū maior esset.
At Iesus, videns cogitationes cordis illorū, apprehendit puerū, & sta
uit illum secus se, & ait illis Quicūq; susceperit puerū istum in no
mine meo, me recipit. Et quicūque me receperit, recipit eum, qui
me misit. Nā qui minor est inter vos oēs, hic maior est. Itē Math.
xyij. In illa hora accesserūt ad Iesum discipuli dicentes, Quis putas

maior est in regno cœlorū: Et aduocās Iesus paruulū, statuit eum in medio eorū, & dixit. Quicumq; humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum.

NVNC vide, quāris verbis, q̄t exēplis, quāta diligētia Christi p̄ uenerit & phibuerit ambitionē illā, quā tāto tumore iactāt decreta & decretales. ac ita repetūt & inculcāt, ac si hoc sit pascere pp̄m Christi, q̄d est ptātē iactare & ambire. Nō ergo ptās, sed seruitus impositur Ep̄is, etiā

VNDE meo iudicio, sicut apli vsq; ad finē vitæ Christi, cōtēderūt, si Ruffin⁹ cū nec tot exēplis & verbis Christi, ab hūana ista affectōe tēperarunt, decretis & de & tñ nullū permisit obtinere primatū, donec oēs dispersi eū relinq; decretalib⁹ q̄ rēt, ita in ecclia tot iam seculis cōtēditur de primatu phibito, nec auct⁹ busdā, frigo dicitur Christi? interim tot vocib⁹ resistēs, nec vlli obtinere permittēs, re horrētib⁹ donec forte & ipsi, adueniēte Antichrō, dispergāt, & Christū negēt. ptātē iactēt ac inculcēt.

Nā apli primū, hęc pulchre seruabāt, q̄n̄ Iacobū minorē ep̄m Hierosol. cōstituerūt: & Petr⁹, Iacob⁹ ac Ioānes a se, suos primat⁹ re Apli Iacobū iecerūt. Post illos autē mox tam Christi quā ap̄lorū exēplo neglecto, minorē ep̄m sine fine cōtēderūt, nō p̄ verbo, q̄ plus doceāt, sed q̄ lat⁹ mādare, ligare, soluere, & lucrari queāt. sic em̄ & nos infirmitates p̄tificiū, non sine multis scandalis ferre cogimur, p̄pter Christū. Si em̄ iuris diuini erat primatus Petri, impiūissime fecit vna cum Ioāne & Iacobo, qd' minorē Iacobū sibi Ep̄m p̄tulerūt in ecclesia Hierosolymitana, cuius oēs erant mēbra. vnde & Paulus Gal. ij. Iacobū p̄fert Petro, in cēsen dis colūnis ecclēsiæ.

NVNC ex historiis & rationibus.

PRIMA, est ipsa Actū ap̄lorū, vbi Petr⁹ æqualis scribit cæteris ap̄lis, deniq; sui sermōis. c. xv. cōfirmationē a Iacobo accepit. Deinde nullū ap̄lorū ipse ordinauit, nec vllus sub ipso fuit, Quō ergo succel⁹ for Petri, oim̄ ap̄lorū succelsores sub se habere p̄tēt? Quid q̄lo ad hęc dici ab vllō p̄tēt? Itē Matthiā nec ipse, nec oēs siml' ausi sunt in apl' m or diare, sed ex deo postularūt tm̄, qd' est euidentissimū argumētū, nullū ap̄lorū alteri fuisse p̄latū, sed a solo deo, quēlibet cæteris æqualiter

Probat idem historiis & rōnib⁹, priā. Heus tu Ruffine, vt hęc te habent?

SECUNDA, Gala. ij. Antiochiæ Petr⁹ a (vocatū & institutū. Paulo resphen Iebat. in q̄ patet, rho, p̄tificē subesse cuiilibet meli⁹ sentienti. Nec ideo verū esse, aut bonū, quia ipse sic dicit aut facit, sed rōnē reddere tenet, imo nō sepe p̄tēt reddere, sed cū Petro aliqui errat.

Secunda

TERTIA, eccl' iastica hist. li. v. Victor prim⁹ rho, p̄, Alia Ep̄os voluit excōdicare: redargut⁹ autē est nō a Paulo, sed ab Hyreneo Lugdunē, & coercit⁹ etiā a cæteris oib⁹, monit⁹ & iussus pacē habere, & ecclēsiā nō cōturbare, q̄b⁹ sicut decuit, cessit. Itē ibidē. Anicet⁹ q̄q; cessit Polycarpo Smyrneo ep̄o, nec eū cogere potuit, in sua decreta. Itē hist. tripar. li. iij. Iulij prim⁹ conat⁹ phibere, ne citra suā autoritātē cōcilium cogerēt oriētales ep̄i, inaniter egit. quia nihil illi hoc curarunt, & acutissime ei rescripserunt.

Tertia.

QUARTA, Rhomanū pontificē esse oibus superiorē humano decreto sancitū est, nēpe Cōstantini quarti Græcorū imperatoris, vt scribit Platina in Benedicto. ij. nec sic tñ obseruatū Ep̄is aliis.

Quarta

QUINTA, Nūqd' Cyprianū & Aug. aliosq; Africæ ep̄os cōfir

Quinta

G ij

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS,

mauit papa, qui tñ de latina ecclesia erant? Nunquid eorū concilia im
pediuit? aut cōciliabula fuerūt, quia sine rho, pō, autoritate gesta sunt,
vt in eorum libris clare habetur?

Sexta

Sexta, quando Alexandrinū, Antiochenū, Hierosolymitanū, &
alios Aegypti, Arabiæ, Syriæ, Asiæ, totiusq; orientis Epōs instituit?
Hi omnes ergo hæretici fuerunt? absit.

Septima

Septima, nec hodie sub rho, pontifice sunt, qui in Perside, India,
Schittia, totaq; oriente sunt. An putas nullos ibi esse christianos? &
est in vestitū regnū Christi in Rhomā coactū, cuius sunt omnes fines terræ. ps. ij.
& palatiorū & .xxi? An non sunt Epī, quia nō induunt vestes, nō habēt palatia,
magnificen- equos, aliaq; pōpas rhomanas? Sufficit qd vrbū dei docēt, qd dilis-
tia, nec apli gunt ac pascunt. quia sic, nec aplos cōfiteberis Epōs fuisse, si faciem
fuerūt epī & rerum, nō res ipsas contemplari cōperis. Immo, eo meliores Epī,
pon. quo a laruis facierū remotiores, & eo minus Epī, quo propiores.

Octaua.

Octaua, scribit Hiero, de illust, viris, qd Achacius Epus Cæsa-
Achaci? Epōs ricē. discipulus Eusebii Pamphili, Imperante Constantio, Libertum
Cæsariē epī popam deposuerit, & Fœlicem constituerit. Item Iohannē Chryso-
scopatu mo- stomū, nō rho, pontifex, sed Theophilus Alexandrinus & Epipha-
uit Liberitū. nius Cypri Epī, vt in tripart, deposuerunt. Idem Epiphanius Cypri
& alios alii. minor Episcopus Iohanne Hierosolymitano Epō, eundem ex cōica-
uit, & penituit cōicasse cū illo, vt d. Hierony, scribit contra eundem.
Et si historias consideres, quomō nunc imperatores papam, nūc cō-
tra, papam imperatores, Item papa Epōs, & epī papā mutarint, sta-
tuerint, deposuerint, credas te Iliada quandā videre. nec mirum, quia
Christum non auderunt ambitiones, phibentem, ideo toties collis-
duntur & turbantur.

Nona

Nona, Quid ad hoc dicemus? vera ne est illa sententia, quā tota
Si Epī sunt ecclesia, oia etiā decreta, oēs doctores tenent, esse videlicet epōs aplo-
aplorum suc rū successores, vt dis. xxi. in nouo. Si est falsa, quid iactatur tanta au-
cellores, cur toritate? Si vera, Quō solus rho, pontifex est successor vnus aposto-
vnus rho, p. li petri, & ceteri oēs rho, pōtificis sunt subditi? Cur nō & alii apli ha-
successor est bent successores? num fuerunt ceteri apli successores vnus petri? cur
vnus aposto ceteris aplis aufertur sua gloria, & tribuitur soli petro? Cur nō quilibet
li Petri, cæte Epī habent, qd apli eorū habuerūt, cum Rho, habeat, qd petrus
ri omnes ob suus pdecessor habuit? Muta ergo verbū, & dic, qd Epī sunt aplo-
noxii rho, pō rū successores, sed vnus epus Rho, est vnus apli successor. Ista ratio fa-
tifici, & non teor, nisi ego sum insensatior trunco, cogit &, oim obstruit os, Esse
aliorū aplo- Epos oēs æquales. & sicut rho, pōtifex a nemine ordinatur, Ita quilibet
rum qd; alii ber per solam electionem, sicut ipse ordinari debet, iure diuino. Stat
sunt successō em̄ firma sententia, Nullū aplo- rū a petro missum esse, sed oēs eadē
res? a Christo dño, æqualia accepisse in suas sortes, ergo eorū epī successō-
res, æqualia habēt cum rho, pōtifex, excepta p̄rogatiua honoris seu
f̄a a magnis Apostolis?

Decima

Decima, Responde. Si rho, pontifex præcepto dei est vicarius ge-
neralis in tota ecclesia, sequitur inuitabiliter peccare eos, immo esse

hæreticos, qui nō sub eo fuerint. At tunc ecclesia tota primitiua, saltem vsq; ad. cccc. annos cum tot martyrib; & sanctis, hæretici erūt. Obsecro, quid pdest tantā blasphemīā in ecclesia p fumidā ptāis pompa statuere: deniq; etiā sanctus Petrus erit hæreticus, qui ante rho, ecclesiam cū apl'is fuit Hierosolymis. Vincit me hæc rō inuicta.

Vndecima, Si vlla ecclesia est prima, & mater oim, nō est alia, nisi Hierosolymitana, vt dixi supra. Quid em̄ faceret Rhoma, si haberet hæc p se, quæ habet illa? Nempe, qd Isā, & Mīche, & oēs pphete p nunciarint, de Zion exiturā legem euāgelii, & de Hierusalē verbum dñi. Item qd dñs sibi dedit gloriā in domo sua nouissima, vt Haggeus dicit. Qd Christus sibi pōtifex, apl'i autē velur pæsbiteri, qd Christus sibi oblatas, spiritū sanctū misit. Et breuiter, hinc in omnē terrā exiuit verbū dei, hinc oēs ecclesie. Nec est vilius tam impudēs frons, qui possit negare hanc esse vere matrē ecclesiarū oim, fontē, radicem, ac matricem, etiā rho, ecclesie. Vnde li. ix. tripart. c. xiiij. Epi concilio Constantinop. cōgregati, significant Damaso epō rhomano inter cætera quæ ordinarant in hunc modū, In matre cunctarū ecclesiarū Hierosolymis constituta, reuerendissimū & deo amabilem Cyrillum Ep̄m esse significamus, qui regulariter oim a puinctialib; ordinatus &c. Hic claret matrē oim ecclesiarū tunc habitā Hierosolymitanā, & conciliū fuisse citra pō. rho. autoritatē habitū, qd esset hæreticū, si iure diuino niteretur rho, ep̄i ptās. Si ergo hæc non habet primatū, immo vix quintū ei dederunt, quanto minus Rhomana habet, quæ est eius discipula? Dicat aduersus hæc aliquid qui potest.

Duodecima, cōciliū Nicenū, vt scribit li. x. c. vi. hist. ecclē. statuit ar. ti. vi. in hunc modū. Et apud Alexandriam, vel in vrbe Rhoma, vulta cōsuetudo seruetur, vt vel ille Aegypti, vel hic suburbanarum ecclesiarū sollicitudinē gerat. Responde, hoc conciliū oim fere sacratissimum tribuit rho, pō, suburbana; eccliarū sollicitudinē. Atq; hæc in ppositione mea tetigi, qñ dixi, qd cōtra frigidissima decreta, staret decretū hui; cōciliij.

Si ergo sum hæreticus, Age, tollant primū hoc conciliū, cui me ipsa qd decreta, tanq̄ euangelio cogunt obedire. Nō possum duob; dominis seruire contrariis.

Decimatertia, idē Nicenū conciliū, statuit nō a rho, epō, oēs ep̄os ordinari, sed a puinctialibus ep̄is dicens. Et vt, si forte in ordinando ep̄o, duo vel tres, p aliqua cōtentione dissentiat, reliquorū autoritas, & p̄cipue Metropolitanī cū cæteris firmitior habeatur. Obsecro, quid ep̄os ordinādos a puinctialib; Ep̄is.

Decimaquarta, idē Nicenum conciliū, Ep̄o Hierosolymitano, nō rhomano tribuit honoris primatū, dicens ibidem. Et vt Ep̄o Hierosolymorū antiquitus tradita honoris p̄rogatiua seruetur, manente nihilominus, & Metropolitanī ipsius puinctiæ dignitate. Do-

G ij

Si rho, pō. est oim primus iure diuino, tota primitiua ecclia cū tot sanctis marty, fuit hæretica, qd ipsū est cogitare. Reuera m̄ oim eccliarū est ecclia Hierosolymitana, non rhomana.

Ruffine, an hæc vident nō dolēt oculi?

Duodecima, Nicenū cōciliū oim sacratissimum tribuit rho, pō, suburbana; eccliarū sollicitudinē.

Decimatertia, Nicenū cōciliū statuit ep̄os ordinādos a puinctialibus Ep̄is.

Decimaquarta, Honoris p̄rogatiua antiquitus tradita ē Ep̄o Hiero, nō rhomano.

DECIMAETERTIAE CONCLVSIONIS.

ce me lector, quid faciendū sit. quando non satis est, me hodierno tēpore confiteri, rho, pontificem esse primū, nisi mentiar q̄q; & negem alium antiquitus fuisse primū, & tanti concilii autoritati resistā. Deniq; in concilio Niceno primo loco sedisse scribitur Eustachius, Antiochenae ecclesiae Ep̄us, non Rho, nec legatus Rho, Ep̄i li. ij. tripart. c. v. qd̄ esset intolerabile hodierno iuri Rho, Ep̄i, nec tñ ideo hæreticus fuit, aut Nicenū conciliū contra ius diuinum egit.

An nōdum etiā Ruffine, tuū liuorē agnoscis?

Deciaquinta

DECIMAQUINTA, si Rho, ecclesia est prima, propter primū apostolum Petrum, eadem necessitate confitebimur, & Compostellanam ecclesiam esse secundā, propter apostolū sanctū Iacobum, & Ephesinam tertiam, propter apostolū tertū Ioannem, & sic per ordinem ap̄forū. At iste ordo nunquid seruetur? quo iure ergo solus Petrus primā facit ecclesiam, nisi humano? Cur ergo Cōstantinopolitana, quæ nullum habet Apostolum, præfertur secundo loco Compostellanæ? Cur Alexandrina quæ & ipsa nullum habet apostolum, præfertur Ephesinæ? Cur Antiochena sine apostolo præfertur Edissenæ, quæ apostolum Thomam habet? Cur Hierosolymitana, his omnibus quinto loco postponitur, quæ Christum, Petrum, Iacobū, Ioannem, Item Iacobum columnas (vt Paulus Gala. ij. scribit) habuit, & vniuersos discipulos: vides quā sit nulla ratio: quā Christus studiose huius primatus ambitionem præuenit, & causas eiusdem penitus confuderit.

Quo iure Petrus facit primā ecclesiā, nisi iure humano?

Decia sexta.

Quinetiam, cur alii Ap̄i curā pascēdarum ouiu soli Petro nō per miserunt, sed iussu christi ierunt in orbē vniuersū?

DECIMASEXTA, si ad solos Petri successores pertinet verbū Christi, Tu es Petrus, & pasce oues, pari sequela concludetur, Solius Ioannis successores esse filios Mariæ in cruce cōmendatos, solos plus cæteris dilectos, quia hunc solum in cruce allocutus mari cōmendauit, ergo ab Ephesinis Ep̄is accipiunt cæteri, vt sint filii ecclesiae & Mariæ. Item soli successores Iacobi & Ioannis essent filii Tonitru, & soli successores Iacobi minoris, essent fratres dñi. Et oīno, omnium, ad quos Christus semel locutus est, successores, haberent eadē iure diuino. Quo, quid vanius dici potest?

Decia septima.

Si papa est super oēs iure diuino, ne mo pōt eum cōfessum absoluerē.

DECIMASEPTIMA, Si papa esset iure diuino super omnes fideles ecclesiae, nullus posset eum absoluerē, nec confitentem audire. Quia quicquid iuris diuini est, immutabile est. nec vlla ratione potest se alteri submittere, & potestatem super se pati, sine iuris diuini iniuria. Non em̄ potest inferior superior fieri vllō pacto, nisi hoīm arbitrio. ius diuinum stat fixum in eo quod est.

Quidam Christum in triumphantem ecclesiā reiciūt, vt militati aliud caput constituant cōtra euāgelium,

IN FINE dico, Me nescire, an Christiana fides pati possit, in terris aliud caput ecclesiae vniuersalis statui, præter Christum, sunt, qui Christum in ecclesiam triumphantem reiciunt, vt Rho, pōti, militantis ecclesiae caput constituant, contra expressum euāgelium Matthei vltimo. Ecce ego vobiscum sum, vsq; ad consumationē seculi. Et illud Act. ix. Saule Saule, quid me persequeris? Ideo em̄ regnum fidelis ecclesia vocatur, quod rex noster non videtur, sed creditur, sicut. i. Cor. xv. dicit. Oportet illum regnare, donec ponat inimicos suos scabellum pedum suorum, Et tunc tradet regnum deo & patri.

RESOLVTIO.

FO. XXVIII.

tri. At hi, regnum rerum præsentium faciunt, dum visibile caput erigunt. Nam & mortuo pontifice, Ecclesia non est sine capite, cur ergo viuo pontifice, Christus non pro capite solus habetur? An viuo pontifici cedit & mortuo succedit, velut quidam alternus pontifex? Si autem & viuo pontifice Caput est, vt quid duo capita in ecclesia statuimus?

CONCLVDO.

Omnis sacerdos in articulo mortis & necessitatis est Episcopus, est Papa, habens plenissimam plenitudinem potestatis super consistentem, vt tenet sententia communis totius ecclesie, & ex b. Cypriani epistolis euidenter conuincitur. Ergo nec Papa est Episcopus, nec Episcopus est superior presbyteris, iure diuino. tenet consequentia, quia ius diuinum est immutabile, tam in vita quã in morte.

Totius operis summa

FINIS

Si quid requiris amplius, alibi inuenies.

**Et in terra pax
hominibus bo
ne voluntatis.**

Lipsiæ, apud Melchiorem Lottherum. Anno
a natali Christiano M.D.XIX.